

Ενεργειακοί
Διάλογοι

Η αναδιαμόρφωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Βασικοί άξονες και
προκλήσεις

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

01

HELLENIC ENERGY
REGULATION
INSTITUTE

 energypress

Οι **“Ενεργειακοί Διάλογοι”** («Energy Dialogues») αποτελούν πρωτοβουλία του Ελληνικού Ινστιτούτου Ενεργειακής Ρύθμισης και του Energygress με στόχο την εμβάθυνση και, κατά το δυνατόν, ενίσχυση της επιστημονικής τεκμηρίωσης της εγχώριας δημόσιας συζήτησης πάνω στα επίκαιρα ζητήματα που απασχολούν και επηρεάζουν την ελληνική ενεργειακή αγορά σε όλες τις επιμέρους της διαστάσεις και κλάδους.

Η βασική μεθοδολογία συγκρότησης των «Διαλόγων» συνίσταται στη διοργάνωση, σε τακτά διαστήματα, στοχευμένων εκδηλώσεων συγκροτημένου δημόσιου διαλόγου και ανταλλαγής επιστημονικών και τεχνοκρατικών απόψεων για θέματα της ελληνικής ενεργειακής επικαιρότητας. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων αυτών διατυπώνονται οι τεκμηριωμένες απαντήσεις ειδικών επιστημόνων και θεσμικών φορέων του χώρου σε προκαθορισμένα, επί τη βάση επιστημονικής μεθοδολογίας συνταχθέντα, ερωτηματολόγια. Επιδιωκόμενη στόχευση είναι η ανάλυση των ουσιωδών στοιχείων επιστημονικού και πρακτικού ενδιαφέροντος της εκάστοτε αναλυόμενης κομβικής θεματικής ενότητας και η ανταλλαγή τεκμηριωμένων απόψεων και επιστημονικών προσεγγίσεων. Οι εισηγήσεις των συμμετεχόντων επιστημόνων και θεσμικών παραγόντων της ενεργειακής αγοράς αποτυπώνονται στη συνέχεια εγγράφως σε ευσύνοπτες έντυπες δημοσιεύσεις, με σκοπό, αφενός μεν τη δημιουργία μιας «βιβλιοθήκης» στοιχειοθετημένου προβληματισμού και επιστημονικού διαλόγου επί του γνωστικού αντικείμενου της ενεργειακής ρύθμισης, αλλά και, αφετέρου, για να έχουν πρόσβαση στην επιστημονική ενημέρωση οι επαγγελματίες και επιστήμονες του χώρου, καθώς και ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός νέων φοιτητών, προπτυχιακών και μεταπτυχιακών με ενδιαφέρον για το εν λόγω γνωστικό αντικείμενο. Το αρχειακό αυτό υλικό θα είναι δε προσβάσιμο μέσω ειδικής ενότητας στο πόνταλ Energygress.

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία προσδοκά να συνεισφέρει στην έρευνα και στοιχειοθέτηση των επιστημονικών δεδομένων που συγκαθορίζουν την επίλυση των προβλημάτων που θέτει στο επίκεντρό της η ενεργειακή ρύθμιση (energy regulation), περαιτέρω δε να συμβάλει στο δημιουργικό εμπλουτισμό του σχετικού δημόσιου διαλόγου στη χώρα μας μέσα και από την αξιολόγηση διεθνών ερεθισμάτων, προτύπων και επιστημονικών αναλύσεων.

Είναι για μένα ιδιαίτερη χαρά η δια του παρόντος εγκαινίαση αυτής της επιστημονικής προσπάθειας, η οποία έχει ήδη αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη θέρμη και ενδιαφέρον από την ελληνική ενεργειακή αγορά αλλά και, κυρίως, νέους επιστήμονες στο Πανεπιστήμιό μας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το γνωστικό αντικείμενο της ενεργειακής ρύθμισης. Από τη θέση του επιστημονικού υπευθύνου των Διαλόγων θα ήθελα δε να ευχαριστήσω θερμά όλους τους συνεργάτες μου στο Ινστιτούτο και στο Πανεπιστήμιο που συνέδραμαν και συνδράμουν στο εγχείρημα και την προοπτική του, αλλά και το Energygress, το οποίο πλέον έχει προ πολλού υπερβεί τον χαρακτήρα ενός ισότοπου ακριβούς, έγκυρης δημοσιογραφικής ενημέρωσης για τα θέματα της ενεργειακής επικαιρότητας δίδοντας έμπρακτα δείγματα ενδιαφέροντος και στήριξης πρωτοβουλιών ακαδημαϊκής στόχευσης στο χώρο της ενέργειας.

Αντώνης Μεταξάς
Πανεπιστήμιο Αθηνών, επ. Καθηγητής Δικαίου Ενέργειας ΔΙΠΑΕ

Η εναρκτήρια εκδήλωση των «Ενεργειακών Διαλόγων» πραγματοποιήθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2014 στην Αίγλη Ζαπείου και ήταν αφιερωμένη στην αναδιάρθρωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με επικέντρωση στους εξής τρεις άξονες:

- Αναδιαμόρφωση της ελληνικής χονδρεμπορικής αγοράς και συμβατότητα με το ευρωπαϊκό Target Model
- Δημοπρασίες τύπου NOME
- Αναδιοργάνωση του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος.

Η επιλογή των εν λόγω θεματικών αξόνων που ετέθησαν στο επίκεντρο αυτής της πρώτης εκδήλωσης αλλά και της παρούσας δημοσίευσης αποσκοπεί στην ανάδειξη επίκαιρων ζητημάτων αναφορικά με τις ρυθμιστικές πτυχές της εν εξελίξει αναδιάρθρωσης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Με αφετηρία τις προτάσεις της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) για τα εν λόγω ζητήματα που ετέθησαν σε Δημόσια Διαβούλευση, επιχειρείται η εξαγωγή εμπεριστατωμένων συμπερασμάτων σε σχέση με τους τρόπους προσέγγισης των κομβικών αυτών θεμάτων από κεντρικούς θεσμικούς φορείς της αγοράς.

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τις εισηγήσεις των ομιλητών στην εναρκτήρια αυτή εκδήλωση, στην οποία συμμετείχαν εκτός του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, κ. Ασημάκη Παπαγεωργίου, ο κ. Μίλτος Ασλάνογλου, Αντιπρόεδρος της ΡΑΕ, ο κ. Γιάννης Γιαρέντης, Πρόεδρος του ΑΔΜΗΕ, ο κ. Αναστάσιος Γκαρής, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος του ΛΑΓΗΕ, ο κ. Γιώργος Στάμτσος, Γενικός Διευθυντής του Ελληνικού Συνδέσμου Ανεξάρτητων Εταιρειών Ηλεκτρικής Ενέργειας, ο κ. Παντελής Κάπρος, Καθηγητής ΕΜΠ, ο κ. Αντώνης Κοντολέων, μέλος του προεδρείου της ΕΒΙΚΕΝ (Ένωση Βιομηχανικών Καταναλωτών Ενέργειας), ο κ. Ιωάννης Τσιπουρίδης, Πρόεδρος Δ.Σ. ΕΛΕΤΑΕΝ και ο κ. Κωνσταντίνος Αθανασιάδης, Πρόεδρος του νεοσύστατου Ελληνικού Συνδέσμου Εμπόρων και Προμηθευτών Ηλεκτρικής Ενέργειας. Επίσης, στην παρούσα έκδοση παρατίθεται και σχετική εισήγηση του κ. Στυλιανού Λουμάκη, Προέδρου Δ.Σ. ΣΠΕΦ (Σύνδεσμος Παραγωγών Ενέργειας με Φωτοβολταϊκά).

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο

Σχεδιασμός για την Προσαρμογή της Εγχώριας Αγοράς Ηλεκτρισμού στις Απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Στόχου (EU Target Model)

Κατά τα τελευταία 25 χρόνια έχουν αναπτυχθεί χονδρεμπορικές αγορές ηλεκτρισμού σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Η προσδοκώμενη εισφορά του αντικειμένου της ενεργειακής ρύθμισης συνίσταται, ανάμεσα στα άλλα, στη διερεύνηση των βέλτιστων μεθόδων διασφάλισης ανταγωνιστικών δομών στη σχετική αγορά με σκοπό την προσφορά στους Ευρωπαίους καταναλωτές υπηρεσιών και προϊόντων σε τιμές που να αντανακλούν, με τον πιο αποδοτικό τρόπο, το πραγματικό κόστος της ενέργειας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η λειτουργία μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η σύγκλιση της αρχιτεκτονικής των αντίστοιχων εθνικών αγορών, ανέπτυξε το λεγόμενο Μοντέλο Στόχο (EU Target Model), με το οποίο συγκροτείται κοινή οργάνωση των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, σε κάθε χρονικό επίπεδο, από τη λειτουργία προθεσμιακών και προημερήσιων αγορών μέχρι και τη λειτουργία ενδο-ημερήσιων αγορών και αγορών υπηρεσιών εξισορρόπησης. Βάση για το σχεδιασμό των ανωτέρω αποτελεί η ρυθμιστική εναρμόνιση αλλά και η συντονισμένη προσέγγιση στη διαχείριση και τον καταμερισμό της μεταφορικής ικανότητας στις ηλεκτρικές διασυνδέσεις.

Στο πλαίσιο αυτό και με αφορμή τη Δημόσια Διαβούλευση επί των αποτελεσμάτων της από κοινού μελέτης των ΡΑΕ, ΑΔΜΗΕ και ΛΑΓΗΕ για την εφαρμογή του target model στην εγχώρια αγορά ηλεκτρισμού τίθενται τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ένας από τους βασικούς άξονες της Δημόσιας Διαβούλευσης είναι η δυνατότητα επιτυχούς λειτουργίας διμερών συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς ενόψει της προσαρμογής της εγχώριας αγοράς στο ευρωπαϊκό target model. Θεωρείτε εφικτή την επιτυχή αντικατάσταση του «υποχρεωτικού pool» από «διμερείς συμβάσεις παραγωγών και προμηθευτών», λαμβανομένου υπ' όψιν του διατυπωμένου ισχυρισμού περί σημαντικού κόστους και μακρού χρονοδιαγράμματος προσαρμογής;
2. Αναδιοργάνωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και διεύθυνση των ΑΠΕ. Πώς θεωρείτε ότι πρέπει να μετεξελιχθεί το σύστημα αποζημίωσης των ΑΠΕ στο πλαίσιο της εναρμόνισης με το EU target model;
3. Στο πλαίσιο της Δημόσιας Διαβούλευσης επί των αποτελεσμάτων της από κοινού μελέτης των ΡΑΕ, ΑΔΜΗΕ και ΛΑΓΗΕ απαραίτητη κρίνεται η αλλαγή των κανόνων της ημερήσιας αγοράς, καθώς και του τρόπου υποβολής προσφορών για τους συμμετέχοντες. Ποιον από τους προτεινόμενους τύπους προσφορών που υπάρχουν στις Ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας θεωρείτε καταλληλότερο προς υιοθέτηση στην περίπτωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας;
4. Διατυπώστε τον κριτικό σας σχολιασμό επί των διατυπωμένων προτάσεων δόμησης ενδοημερήσιας αγοράς (intra day market) και αγοράς εξισορρόπησης (balancing market).

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο

Αναδιοργάνωση του εθνικού μηχανισμού διαθεσιμότητας ισχύος

Στο πλαίσιο επανασχεδιασμού του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ), ο οποίος θεωρείται αναγκαίος για τη διασφάλιση της επάρκειας ισχύος του Συστήματος και την εν γένει ασφάλεια εφοδιασμού της χώρας με ηλεκτρική ενέργεια, η ΡΑΕ έθεσε σε δημόσια διαβούλευση στις 29.07.2014 ένα αρχικό σχέδιο αναδιοργάνωσης του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ) στο Διασυνδεδεμένο Ηλεκτρικό Σύστημα της χώρας. Σύμφωνα με το σκεπτικό της Απόφασης ΡΑΕ 338/2013 «ο εν λόγω Μηχανισμός επαναξιολογείται με σκοπό να προσαρμοστεί στους κανόνες της αγοράς και στις υφιστάμενες συνθήκες αυτής, ώστε να ανταποκρίνεται στην επίτευξη του σκοπού για τον οποίον έχει θεσπιστεί. Συναφώς, ο Μηχανισμός αυτός πρέπει να εξορθολογιστεί και, κατά τούτο, να περιοριστεί στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, όπως αυτό καθορίζεται στη βάση της αρχής της αναλογικότητας, λαμβάνοντας υπ' όψη και τις πιθανές οικονομικές αποδόσεις κάθε τύπου μονάδας από τη συμμετοχή στον ΗΕΠ».

Παρακαλούμε να τοποθετηθείτε επί των παρακάτω σχετικών ερωτημάτων:

1. Ενόψει του προβληματισμού που διατυπώνεται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με την πραγματική ανάγκη ή μη ύπαρξης και κυρίως της βέλτιστης μεθοδολογίας διαμόρφωσης των μηχανισμών διαθεσιμότητας ισχύος για την επίτευξη της ασφάλειας εφοδιασμού ('security of supply') παρακαλούμε να διατυπώσετε επιχειρήματα υπέρ ή κατά της ύπαρξης ενός τέτοιου μηχανισμού. Αναδείξτε τα βασικά χαρακτηριστικά που θα έπρεπε να συγκεντρώνει ένας τέτοιος μηχανισμός, αιτιολογώντας τη σχετική σας απάντηση.
2. Ποιες τεχνολογίες, κατά την άποψή σας, και επί τη βάση ποιας αιτιολογίας δικαιούνται να λαμβάνουν ΑΔΙ; Κατά πόσον θεωρείτε ότι η ενέργεια παραγόμενη από ΑΠΕ θα μπορούσε ή θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην κατηγορία εκείνων των παραγωγών που αμείβονται από ΑΔΙ;
3. Στο νέο μηχανισμό ισχύος προτείνεται από τη ΡΑΕ η εισαγωγή της διάστασης της «ευελιξίας» του συστήματος και η ένθεσή του στον ΜΔΕΙ. Υπηρεσία ευελιξίας θεωρείται η δυνατότητα ταχείας αύξησης ή μείωσης της παραγωγής με στόχο την παρακολούθηση του φορτίου, καθώς και η δυνατότητα λειτουργίας στο τεχνικό ελάχιστο υπό τις εντολές του Διαχειριστή. Στο πλαίσιο αυτό, διατυπώνεται η άποψη ότι καθοριστικής σημασίας για την αποζημίωση των ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων θα είναι η θέσπιση του λεγόμενου δείκτη ευελιξίας των μονάδων. Πώς αξιολογείτε αυτήν την αμοιβή της 'ευελιξίας' ως πρόσθετου κύριου πυλώνα του νέου μηχανισμού διασφάλισης επαρκούς ισχύος;

ΕΡΩΤΗΜΑ 3^ο

Δημιουργία ρυθμιζόμενης προθεσμιακής αγοράς για την πρόσβαση προμηθευτών σε ηλεκτρική ενέργεια από λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή (Δημοπρασίες NOME και άνοιγμα της σχετικής αγοράς)

Σε συνέχεια της από 07.05.2014 «Δημόσιας Διαβούλευσης της πρότασης της ΡΑΕ για τη δημιουργία ρυθμιζόμενης προθεσμιακής αγοράς, για την πρόσβαση προμηθευτών σε ηλεκτρική ενέργεια από λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή», η Αρχή, λαμβάνοντας υπ' όψη τις θέσεις και παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από τους φορείς της αγοράς, προχώρησε σε σειρά βελτιωτικών τροποποιήσεων και περαιτέρω εξειδίκευση της πρότασής της που τέθηκε σε δεύτερη Δημόσια Διαβούλευση στις 28.8.2014. Η εν λόγω πρόταση αφορά τη διάθεση και χρήση προθεσμιακών προϊόντων μέσω διαδικασίας δημοπράτησης με ρυθμιζόμενη τιμή εκκίνησης (προϊόντα NOME). Μέσω των ρυθμιζόμενων δημοπρασιών θα διατίθενται στους ανεξάρτητους προμηθευτές πακέτα ενέργειας (που αντιστοιχούν σε λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή) για την κάλυψη των αναγκών των πελατών τους. Τα δικαιώματα χρήσης των σχετικών προϊόντων από τους ανεξάρτητους προμηθευτές είναι ρυθμιζόμενα και υπολογίζονται βάσει του φορτίου των πελατών τους σε ώρες μη αιχμής (προϊόντα βάσης).

Η ρυθμιστική αυτή παρέμβαση κρίνεται απαραίτητη από τη ΡΑΕ λόγω της υφιστάμενης δομής του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας που οδηγεί σε έλλειψη επαρκούς ανταγωνισμού, ιδίως στην αγορά λιανικής, θα εφαρμοστεί δε μεταβατικά, έως ότου διαμορφωθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο υγιούς και ισότιμου ανταγωνισμού στην αγορά αυτή. Ενόψει της επικείμενης δημιουργίας αγοράς προθεσμιακών προϊόντων τύπου NOME και του ανοίγματος της σχετικής αγοράς, τίθενται τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ανάπτυξη των συνθηκών ανταγωνισμού στη χονδρεμπορική αγορά: Ποια θεωρείτε καταλληλότερη μεθοδολογία διαμόρφωσης της τιμής εκκίνησης της δημοπρασίας τμήματος της παραγόμενης ενέργειας από λιγνίτες και υδροηλεκτρικά; Κρίνετε ότι θα πρέπει να υφίσταται συγκεκριμένη και διοικητικά καθορισμένη τιμή εκκίνησης; Παρακαλώ αιτιολογήστε την άποψή σας.
2. Πώς τοποθετείτε έναντι της δυνατότητας ρυθμιζόμενης μεταπώλησης/ επαναγοράς ποσοτήτων ενέργειας προθεσμιακών προϊόντων κατά τη διάρκεια της ημερήσιας ζώνης κατανάλωσης με περιορισμό ως προς το μέγιστο έσοδο που αποκομίζουν οι χρήστες; Αναφύονται εν προκειμένω νομικορυθμιστικά ή πρακτικά προβλήματα;
3. Θεωρείτε ότι η όποια τυχόν διοικητικά οριζόμενη τιμή εκκίνησης στο πλαίσιο του NOME θα πρέπει να επιβαρύνεται με το σύνολο των χρεώσεων που σχετίζονται σήμερα με την υποχρεωτική ημερήσια αγορά (HEΠ ή pool); Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, ποιες επιπλέον χρεώσεις πρέπει να υφίστανται και ποια η προτιμώμενη μεθοδολογία διαμόρφωσής τους;

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής Ασημάκης Παπαγεωργίου, Υφυπουργός

Φίλες και φίλοι,

Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος που βρίσκομαι σήμερα προσκεκλημένος στα εγκαίνια μίας διοργάνωσης υψηλού επιπέδου με επίκεντρο τον ενεργειακό κλάδο.

Θα πρέπει λοιπόν καταρχάς να συγχαρούμε τους διοργανωτές για την πρωτοβουλία αυτή που αναβαθμίζει και διευρύνει το επίπεδο του ενεργειακού διαλόγου στη χώρα μας.

Και πρέπει επίσης να αποδώσουμε τα εύσημα στο energypress, που αναμφίβολα αποτελεί ένα portal - σημείο αναφοράς στο πεδίο της εξειδικευμένης πληροφόρησης για τα ενεργειακά δρώμενα.

Είναι γνωστό πως, ειδικά στον ενεργειακό τομέα, είναι τρία τα σημεία που πρέπει να εστιάσουμε για να υπερβούμε όλα όσα ταλαιπώρησαν για πολλά χρόνια τον κλάδο:

Το πρώτο είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός:

Μαγικές λύσεις δεν υπάρχουν.

Θέλουμε ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας;

Τότε χρειαζόμαστε έναν πραγματικά απελευθερωμένο και ανταγωνιστικό ενεργειακό τομέα.

Θέλουμε επενδύσεις;

Χρειάζεται λοιπόν πρώτα από όλα να διασφαλίσουμε τη βιωσιμότητα του συστήματος και να εξετάσουμε ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες και τα στρατηγικά πλεονεκτήματα που πρέπει να αξιοποιήσουμε στις επόμενες δεκαετίες.

Το δεύτερο σημείο που πρέπει να εστιάσουμε είναι ο πολύπλευρος διάλογος, με υπευθυνότητα και τεκμηρίωση: Η συντριπτική πλειοψηφία των εκπροσώπων και φορέων της ενεργειακής αγοράς συνέβαλαν με την υπεύθυνη στάση τους στην επίλυση των μεγάλων προβλημάτων που βρήκαμε απέναντι μας τα τελευταία χρόνια. Και καλούμαστε τώρα και πάλι να συνεργαστούμε υπεύθυνα για έναν εξίσου σημαντικό στόχο: Τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και στρατηγικού σχεδίου για την επόμενη μέρα, σε συμφωνία με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και τις ανάγκες των καταναλωτών.

Και αυτό με φέρνει στο τρίτο και κυριότερο σημείο, που είναι ο σεβασμός προς τον Έλληνα πολίτη και καταναλωτή που, σε τελική ανάλυση, είναι αυτός που ωθεί προς τα εμπρός την παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα. Και είναι αυτός που, στις δυσκολότερες στιγμές, στήριξε με τις μεγάλες θυσίες και τον διαρκή αγώνα του την μεταρρυθμιστική προσπάθεια της Κυβέρνησης. Αποβάλλοντας λοιπόν τις κραυγές και τους ψιθύρους που είναι τα στοιχεία που θολώνουν τον δημόσιο διάλογο, θρέφουν τον λαϊκισμό και μαζί την αντίσταση στην πρόοδο, έχει φθάσει η ώρα να μιλήσουμε με τη γλώσσα της αλήθειας, της τεκμηρίωσης και της διαφάνειας.

Και δεν μιλώ φυσικά για την Κυβέρνηση, που τόλμησε να μιλήσει αυτή τη γλώσσα ακόμη και σε στιγμές που ήταν πραγματικά δυσάρεστη. Αναλαμβάνοντας το βάρος δύσκολων αλλά αναγκαίων αποφάσεων που όμως κράτησαν **όρθια την ενεργειακή αγορά** και δημιούργησαν τις μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης που υπάρχουν για τα χρόνια που έχουμε μπροστά μας. Μία ανάπτυξη που στηρίζεται όμως πλέον σε υγιείς βάσεις και όχι σε πύλινα πόδια όπως έγινε στο παρελθόν. Γιατί η μεγάλη αλήθεια είναι πως πριν από λίγα χρόνια η Ελλάδα βρέθηκε εκτεθειμένη στα απόνερα μίας διεθνούς κρίσης λόγω μεταρρυθμίσεων που καθυστέρησαν ή δεν έγιναν ποτέ.

Είναι όμως επίσης η μεγάλη αλήθεια πως οι μεταρρυθμίσεις που η Κυβέρνηση του Πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά υλοποιεί με συνέπεια και αποφασιστικότητα εδώ και δυόμιση σχεδόν χρόνια, είναι ο λόγος που η χώρα μας βρίσκεται σήμερα θωρακισμένη από τις αναταράξεις που παρατηρούμε στο διεθνές περιβάλλον. Αναταράξεις που, ειδικά στον ενεργειακό τομέα, αφορούν και την ευρύτερη περιοχή μας. Οι περιπτώσεις των κρίσεων στην Ουκρανία και την Μέση Ανατολή θα μπορούσαν υπό άλλες συνθήκες να προκαλέσουν κλυδωνισμούς και ανησυχίες που θα έφταναν μέχρι την πόρτα μας και που πιθανώς θα επηρέαζαν την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας μας. Όμως αυτό δεν συμβαίνει. Και σίγουρα κάθε άλλο παρά τυχαίο είναι.

Το ίδιο και στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, που είναι αφιερωμένη η σημερινή ημερίδα. Η ολοκλήρωση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας που υλοποιούμε τα τελευταία δυόμιση χρόνια, καθιστά πλέον τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, από εστία στρεβλώσεων και ασυμμετριών, σε κεντρικό πυλώνα για το νέο παραγωγικό μοντέλο ανάπτυξης που διαμορφώνεται στη χώρα μας.

Δε χρειάζεται να σας υπενθυμίσω πως, λίγα μόλις χρόνια πριν, η εικόνα του κλάδου ήταν εντελώς διαφορετική: Η οικονομική κρίση και η συνακόλουθη πτώση της ζήτησης για ηλεκτρική ενέργεια έφερε στην επιφάνεια στρεβλώσεις και αδυναμίες στο σχεδιασμό της αγοράς που έχρηζαν άμεσης αντιμετώπισης.

Θέσαμε όμως εξαρχής τον στόχο, η αντιμετώπιση αυτή να μην έχει χαρακτήρα διορθωτικό, **αλλά διαρθρωτικό**, και δυόμιση χρόνια μετά, έχουμε ήδη διανύσει μεγάλο κομμάτι της διαδρομής που οδηγεί στην οριστική εξυγίανση του ενεργειακού τομέα.

Ειδικότερα, με την θεσμοθέτηση του New Deal έκλεισε ένα μεγάλο κεφάλαιο: η μακροπρόθεσμη εξυγίανση του ειδικού λογαριασμού ΑΠΕ του ΛΑΓΗΕ και κατ' επέκταση συνολικά της εγχώριας αγοράς ενέργειας. Πλέον γυρίζουμε μία νέα σελίδα προς μία υγιή, βιώσιμη, ορθολογική ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών, αξιοποιώντας το πλούσιο δυναμικό της χώρας μας στον τομέα και τις νέες δυνατότητες που μας προσφέρει η τεχνολογία, τη σχεδιαζόμενη ανάπτυξη των διασυνδέσεων Υψηλής Τάσης, με πρώτο σταθμό τις Κυκλάδες και την ενίσχυση των δικτύων Χαμηλής Τάσης με συστήματα έξυπνης μέτρησης. Και όλα αυτά, στο πλαίσιο ενός Ενεργειακού Σχεδιασμού που σύντομα θα πάρει την τελική του μορφή και θα αποτελέσει το στρατηγικό πλάνο της χώρας για την μακροχρόνια ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα.

Επιπρόσθετα, σε στενή συνεργασία με τη Ρυθμιστική Αρχή, προχωρήσαμε στην αναμόρφωση των κανόνων λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ήδη, η πρώτη δέσμη μέτρων του νέου ρυθμιστικού πλαισίου έχει αποφέρει οφέλη ύψους άνω των 110 εκατομμυρίων ευρώ για το σύστημα, ενώ η αναδιάρθρωση των μηχανισμών της χονδρεμπορικής αγοράς ολοκληρώνεται πολύ σύντομα με δύο ακόμη μεγάλες μεταρρυθμίσεις που θα τεθούν σε εφαρμογή από

το νέο έτος και πρόκειται να φέρουν ακόμη μεγαλύτερα οφέλη.

Ειδικότερα, πολύ σύντομα θα εφαρμοστεί ο μηχανισμός για τις δημοπρασίες τύπου NOME, με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην λιανική αγορά ηλεκτρισμού αλλά και την τόνωση του αγώνα ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας που δίνεται από την ελληνική βιομηχανία.

Όπως αντίστοιχα έγκαιρα μεριμνούμε για την άρση της επιλεξιμότητας των βιομηχανικών καταναλωτών φυσικού αερίου ώστε αυτοί να μπορούν, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν μέρος στις δημοπρασίες της ΔΕΠΑ, και φυσικά να εξασφαλίζουν ποσότητες φυσικού αερίου σε πιο ανταγωνιστικές τιμές.

Όλα αυτά πρακτικά **μεταφράζονται σε ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας, θέσεις εργασίας και ανάπτυξη**. Παράλληλα, σύντομα ολοκληρώνεται η διαβούλευση για την αναμόρφωση του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος, ώστε αυτός να ανταποκρίνεται στις ανάγκες για αυξημένη ευελιξία στο σύστημα, συμβαδίζοντας παράλληλα με τις κατευθύνσεις της Ε.Ε. για τα καθαρά καύσιμα και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να εξάρω τον ρόλο και τη συμβολή της ΡΑΕ σε αυτή την μεγάλη προσπάθεια. Οι αλλαγές στη χονδρεμπορική αγορά, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων που προχωρά, θα δημιουργήσουν νέες επενδυτικές ευκαιρίες τόσο στην παραγωγή, όσο και στην προμήθεια ενέργειας, με στόχο την ουσιαστική απελευθέρωση, την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σε όλους τους τομείς, προς όφελος του τελικού καταναλωτή.

Τι σηματοδοτούν λοιπόν όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις;

Πρώτον, σηματοδοτούν, πως αφήνουμε πλέον πίσω μας τις στρεβλώσεις του παρελθόντος με τρόπο ριζικό, οριστικό και αμετάκλητο. **Δεύτερον**, προσδίδοντας αναπτυξιακή διάσταση στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας, βάζουμε τις βάσεις για ένα αποτέλεσμα επωφελές για ολόκληρη την ενεργειακή αγορά και πρωτίστως για τον τελικό καταναλωτή. Γιατί ο καταναλωτής έχει εισφέρει πολλά και δεν μπορεί να συνεχίσει να επωμίζεται τα βάρη που προκύπτουν από κοντόφθαλμες επιλογές, αλλά θα πρέπει να απολαμβάνει τις ωφέλειες που προκύπτουν από μακροπρόθεσμες τοποθετήσεις και επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας: **Βελτιωμένες υποδομές, περισσότερες επιλογές, καλύτερες υπηρεσίες, όλα όσα προσφέρει η υγιής απελευθέρωση και ο πραγματικός ανταγωνισμός**. Σηματοδοτούν όμως κυρίως, πως δημιουργούμε το κατάλληλο περιβάλλον ώστε η αγορά ηλεκτρισμού, αλλά και ευρύτερα η αγορά ενέργειας, να αναπτυχθεί με τρόπο υγιή και βιώσιμο, με δεδομένες και τις ευκαιρίες που διανοίγονται σε διεθνές επίπεδο από την πορεία ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς. Που είναι άλλωστε ένας από τους μεγάλους στόχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα επόμενα χρόνια.

Γιατί η ενέργεια είναι το «καύσιμο» που δίνει κίνηση στην οικονομική δραστηριότητα όλων των χωρών, και η ανταγωνιστική ενέργεια είναι αυτό που έχει ανάγκη η οικονομία της χώρας μας ως υποστηρικτικό πυλώνα για να βαδίσει με ασφάλεια στο δρόμο της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης για πολλά χρόνια. Και αυτό στην καθημερινότητα του πολίτη μεταφράζεται σε νέες επενδύσεις στην πραγματική οικονομία, βελτιωμένες συνθήκες για τη βιομηχανική και παραγωγική δραστηριότητα, σε περισσότερες δηλαδή ευκαιρίες για τόνωση της απασχόλησης που είναι και η κεντρική κατεύθυνση της Κυβέρνησης.

Με πρόγραμμα, με συνέπεια, με αποφασιστικότητα, δίκαια και χωρίς διακρίσεις.

Με σταθερά βήματα πλέον οικοδομούμε τις βάσεις ώστε η χώρα μας να αποκτήσει εξαιρετικά αναβαθμισμένες προοπτικές ανάπτυξης για τις επόμενες δεκαετίες. Και βάζουμε τις βάσεις για έναν υγιή ενεργειακό τομέα που πολύ σύντομα, όχι μόνο θα έχει πάψει πια να αποτελεί εστία ελλειμμάτων – καθώς αυτά με συντεταγμένο τρόπο τα εξομαλύνουμε -, αλλά μετατρέπεται πλέον σε καταλύτη στην προσπάθεια της χώρας μας και όλων των Ελλήνων για την οικονομική ανάκαμψη.

Άλλωστε, η στιγμή που πρέπει να προσεγγίσουμε τέτοια κεφαλαιώδη ζητήματα που αφορούν το μέλλον της χώρας μας με τη δέουσα σημασία και σοβαρότητα μας έχει προσπεράσει προ πολλού. Τώρα είναι η ώρα να κοιτάξουμε μόνο μπροστά, και σε αυτή την κρίσιμη στροφή είμαστε αποφασισμένοι και έτοιμοι να προχωρήσουμε με σταθερά βήματα σε αυτή τη νέα εποχή για τη χώρα μας συνολικά. Τώρα είναι η στιγμή που οι προσπάθειες και οι θυσίες όλων θα αποδώσουν καρπούς. Τώρα μπορούμε να αφήσουμε πια πίσω το παρελθόν και να κοιτάξουμε το μέλλον μας. Ένα μέλλον που χτίζεται σε στέρεες βάσεις.

Σας ευχαριστώ θερμά

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

Ένωση Βιομηχανικών Καταναλωτών Ενέργειας Κοντολέων Αντώνης, Μέλος Δ.Σ.

A. Αναφορικά με τη λειτουργία του «υποχρεωτικού pool» ενόψει της προσαρμογής της εγχώριας αγοράς στο ευρωπαϊκό target model, θεωρούμε ότι το «υποχρεωτικό pool» δεν έχει πλέον σκοπό ύπαρξης και η σημερινή του μορφή είναι γεμάτη στρεβλώσεις. Αντικειμενικά δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις που περιμένουν από μια ανοικτή και ανταγωνιστική αγορά τόσο οι καταναλωτές όσο και οι παραγωγοί. Το κυριότερο σημείο, όπως αποδεικνύεται στην πράξη μετά την κατάργηση κάποιων μεταβατικών μέτρων που ήταν προβληματικά, είναι ότι επιτρέπει στον κυρίαρχο παίκτη να προχωρεί εύκολα σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης που έχει στην αγορά. Στο κείμενο της διαβούλευσης θεωρείται επιβεβλημένη η εισαγωγή προϊόντων forward και διμερών συμβολαίων. Θα απαντά στο αίτημα της βιομηχανίας για προϊόντα προσαρμοσμένα στο προφίλ λειτουργίας της, π.χ. νυχτερινό φορτίο ή φορτίο βάσης απέναντι στην απαίτηση της ΔΕΗ να εφαρμόσει κοινά τιμολόγια για όλους τους βιομηχανικούς καταναλωτές ανεξαρτήτως προφίλ και όγκου. Μας δημιουργεί έκπληξη η αναφορά στο κείμενο της διαβούλευσης ότι στο πρώτο στάδιο θα υπάρξουν μόνο forward contracts για φορτίο βάσης ή φορτίο αιχμής, καθώς εξαιρούνται έτσι οι χαλυβουργίες που ναι μεν στην υπόλοιπη Ευρώπη και κόσμος δεν λειτουργούν μόνο νύχτα, αλλά στην Ελλάδα είναι μια πραγματικότητα που από μόνη της δημιουργεί υποχρέωση ύπαρξης αντίστοιχου προϊόντος.

Η αντικατάσταση του «υποχρεωτικού pool» είναι επιβεβλημένη και έπρεπε να έχει ήδη γίνει. Η πρόφαση περί υψηλού κόστους εφαρμογής και μακρού χρονοδιαγράμματος προσαρμογής εμπρός στο κόστος που επιβαρύνεται η Ελληνική οικονομία δεν μπορεί να σταθεί. Το «υποχρεωτικό pool» και η δεσπόζουσα θέση της ΔΕΗ είναι κύρια υπεύθυνα για το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας έντασης ενέργειας. Η σταθερή θέση της ΔΕΗ ότι οι βιομηχανικοί καταναλωτές πρέπει να πληρώνουν το μέσο κόστος της πρέπει θεσμικά να αποδυναμωθεί. Μας προβληματίζει ο ιδιαίτερα μακρύς χρόνος εφαρμογής (3 χρόνια στην καλύτερη περίπτωση) με την έννοια της ανάγκης συνέχισης των μειωμένων βιομηχανικών τιμολογίων ή της εφαρμογής των δημοπρασιών τύπου NOME, μέτρων απαραίτητων για την επιβίωση των βιομηχανιών.

Εξάλλου δηλώνουμε ότι η αντικατάσταση του «υποχρεωτικού pool» με ένα προαιρετικό pool σαν προ-ημερήσια αγορά δεν λύνει το πρόβλημα. Διατυπώνουμε επιφυλάξεις εάν αυτό το μοντέλο μπορεί να απαντήσει στο πρόβλημα που λέγεται δεσπόζουσα θέση της ΔΕΗ ακόμη και στην περίπτωση ύπαρξης 2 ολιγοπωλίων (μικρή ΔΕΗ). Ίσως το μοντέλο του power exchange (NWE) να είναι το πλέον κατάλληλο σε μια αγορά με ολιγοπώλια.

Σημειώνουμε με σημασία ότι χωρίς τον εκσυγχρονισμό της αγοράς θεωρούμε λανθασμένο να προχωρήσουμε στην μικρή ΔΕΗ, ήτοι στη δημιουργία 2 ολιγοπωλίων. Η μικρή ΔΕΗ είναι λάθος προσέγγιση και ανεφάρμοστη στην πράξη όπως προχώρησε. Θα πρέπει να προχωρήσει το μοντέλο δημιουργίας πολλών μικρών ΔΕΗ με ταυτόχρονο μετασχηματισμό της αγοράς.

Αναφορικά με τη διεύθυνση των ΑΠΕ, θεωρούμε ότι η αναδιοργάνωση της αγοράς θα αναδείξει τη συμβολή των ΑΠΕ στη διαμόρφωση της τιμής της ημερήσιας αγοράς, όπως εξάλλου συμβαίνει σε όλες τις spot αγορές στην Ευρώπη. Το σύστημα αποζημίωσης των ΑΠΕ εφόσον ολοκληρωθεί η εφαρμογή μιας αγοράς στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών αγορών θα ακολουθήσει και αυτό τα Ευρωπαϊκά μοντέλα ίσως μετά από ένα χρονικό διάστημα προσαρμογής. Από το επίπεδο αποζημίωσης θα εξαρτηθεί εάν οι ΑΠΕ θα αντέξουν το όποιο κόστος εξισορρόπησης που θα προκύψει εάν μεταφέρουμε την σημερινή ευθύνη του ΛΑΓΗΕ στην πρόβλεψη του παραγόμενου φορτίου στους παραγωγούς ΑΠΕ.

Σχετικά με την αλλαγή των κανόνων της ημερήσιας αγοράς και του τρόπου υποβολής των προσφορών για τους συμμετέχοντες, θεωρούμε ότι το NWE θα ήταν το πιο ευνοϊκό σύστημα αγοράς για τη βιομηχανία αφού όλες οι συναλλαγές γίνονται μέσω διμερών συμφωνιών. Η πρόταση που περιέχεται στη μελέτη θεωρεί καταλληλότερο ένα συνδυασμό forwards και με τις υπολειπόμενες ποσότητες να περνούν από ένα όχι υποχρεωτικό pool. Μένει να αποδειχθεί στην πράξη εάν ο κυρίαρχος παίκτης θα δεχθεί να προσφέρει στις βιομηχανίες forwards με ανταγωνιστικές τιμές χωρίς να έχει πίεση ανταγωνισμού.

Θεωρούμε απαραίτητα περιεχόμενα της αναδιοργάνωσης της αγοράς τόσο την ενδο-ημερήσια αγορά όσο και την αγορά εξισορρόπησης. Επισημαίνουμε την υιοθέτηση για πρώτη φορά με λεπτομέρειες στο πλαίσιο της αγοράς εξισορρόπησης της συμμετοχής της ζήτησης (demand response) κάτι που θα δώσει μια εναλλακτική λύση συμμετοχής των μεγάλων βιομηχανιών συμπληρωματική της διακοψιμότητας, όπως ήδη εφαρμόζεται σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες.

Β. Για τις μονάδες φυσικού αερίου στην Ελλάδα, υπάρχει διαπιστωμένο “missing money problem” που οφείλεται κύρια στην περίσσεια δυναμικού (capacity), στην συνεχιζόμενη αύξηση της παραγωγής από ΑΠΕ και εν μέρει στην τακτική που ακολουθεί η ΔΕΗ στις προσφορές της στον ΗΕΠ που έχουν επιτρέψει την τεράστια αύξηση των εισαγωγών σαν φορτίο βάσης.

Στα τιμολόγια της ΔΕΗ υπήρχε πάντα υψηλότερη χρέωση ισχύος για το ύψος της οποίας πάντα διαφωνούσε η βιομηχανία (ακόμη και στην ζώνη ελαχίστου που καταργήθηκε μόλις το 2014). Η σημερινή χρέωση ισχύος ζώνης αιχμής στα τιμολόγια της ΔΕΗ υπολογίζεται στο ύψος των 90.000Ευρώ/MW και χρόνο.

Βέβαια διαπιστώνουμε ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι κανόνες που τίθενται είναι πολύ αυστηροί. Περιμένουμε την τελική πρόταση του ρυθμιστή για να τοποθετηθούμε συγκεκριμένα.

Πάντως θεωρούμε απόλυτα δικαιολογημένη την διαφοροποίηση της τιμής των ΑΔΙ μιας αποβεσμένης λιγνιτικής μονάδας ως προς τα ΑΔΙ μιας μονάδας φυσικού αερίου, καθώς η λιγνιτική μονάδα εξάλλου έχει την δυνατότητα να ανακτήσει το σταθερό κόστος της από τον ΗΕΠ, πράγμα το οποίο κάνει στη πράξη η ΔΕΗ, ενώ μια μονάδα φυσικού αερίου ως επί το πλείστον καλείται να λειτουργήσει στο τεχνικό της ελάχιστο χωρίς να ορίζει την ΟΤΣ.

Με την έννοια ότι οι προσφορές στον ΗΕΠ καλύπτουν μόνο το μεταβλητό κόστος μιας μονάδας λόγω του ανταγωνισμού, το οποίο όμως ισχύει στην πράξη μόνο για τις μονάδες φυσικού αερίου, θεωρητικά ΑΔΙ θα έπρεπε να δικαιούνται όλες οι συμβατικές μονάδες ώστε η χονδρε-

μπορική αγορά να αντανakλά το οριακό μεταβλητό κόστος των μονάδων.

Οι ΑΠΕ δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στην κατηγορία των παραγωγών που αμείβονται με ΑΔΙ. Κύρια διότι δεν μπορούν να εγγυηθούν ότι όποτε χρειαστεί θα έχουν διαθέσιμη ισχύ. Δευτερευόντως διότι οι ΑΠΕ είναι η αιτία της ανάγκης διατήρησης στο ημερήσιο πρόγραμμα ευέλικτων μονάδων που λόγω των τεχνικών τους περιορισμών λειτουργούν ακόμη και την νύχτα. Επιπλέον τα Φ/Β επιτείνουν το πρόβλημα της απογευματινής αιχμής, ήτοι την ανάγκη εύρεσης 3.000MW μόνο για 3 ώρες στην αιχμή του συστήματος. Εξάλλου οι μονάδες ΑΠΕ αμείβονται μέχρι στιγμής με εγγυημένες τιμές και δεν συμμετέχουν με προσφορές στον ΗΕΠ.

Θεωρούμε ότι τα μεγάλα Υ/Η στο βαθμό που εξυπηρετούν την απογευματινή αιχμή δικαιούνται το ίδιο επίπεδο τιμής ΑΔΙ που παίρνουν οι μονάδες φυσικού αερίου.

Κατά την γνώμη μας εφόσον οι μονάδες εξασφαλίζουν τα σταθερά κόστη τους μέσω των ΑΔΙ και του ΗΕΠ εν μέρει ή στο σύνολο τους δεν δικαιολογείται πρόσθετος μηχανισμός αμοιβής. Εάν όχι θεωρούμε ότι το πρόσθετο μέτρο "ευελιξίας" δικαιολογεί έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την πρόσθετη αμοιβή που απαιτείται για να καλυφθεί το σταθερό κόστος μιας μονάδας.

Γ. Οι δημοπρασίες τύπου NOME, που ίδιες εφαρμόζονται στη Γαλλία, κρίθηκαν αναγκαίες σαν μεταβατικό ρυθμιστικό μέτρο για να ανοίξει η προμήθεια, έως ότου η ΔΕΗ παύσει όχι μόνο να έχει δεσπόζουσα θέση, αλλά και έως ότου άλλοι παίκτες αποκτήσουν πρόσβαση στους λιγνίτες και σε μεγάλα Υ/Η. Εκτός των ανωτέρω ενισχυτικό για την θέσπιση του NOME είναι το γεγονός ότι ταυτόχρονα η υποχρεωτική ημερήσια αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί ανοικτή και ανταγωνιστική αγορά.

Σε αυτές τις ανωτέρω συνθήκες είναι αδύνατον οι μεγάλες βιομηχανίες έντασης ενέργειας να πετύχουν ανταγωνιστικά τιμολόγια κόντρα στη μονοπωλιακή θέση της ΔΕΗ. Κρίνουμε ότι ο σχεδιασμός των Γαλλικών δημοπρασιών έπρεπε να μεταφερθεί 100% και στον δικό μας σχεδιασμό, καθώς τότε η έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού θα ήταν βεβαία.

Επίσης θεωρούμε ότι ο κύριος στόχος του NOME πρέπει να είναι ο ίδιος με τη Γαλλία, δηλαδή σε πρώτη προτεραιότητα να στηριχτεί η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας με ένα μέτρο που είναι ήδη εγκεκριμένο, σαν συνέχεια των μειωμένων βιομηχανικών τιμολογίων που αμφισβητήθηκαν. Επομένως θεωρούμε ότι έπρεπε η τιμή, όμοια με τη Γαλλία, να είναι ρυθμιζόμενη και σταθερή (όχι πλειοδοτικός διαγωνισμός).

Η ορθότητα της άποψης μας επιβεβαιώθηκε από την μη τεκμηριωμένη πρόταση που κατατέθηκε από τη ΔΕΗ στην διαβούλευση. Δεν μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί ό,τι ήταν σωστό στη Γαλλία είναι προνομιακή αντιμετώπιση των μεγάλων βιομηχανιών στην Ελλάδα.

Στα τιμολόγια της ΔΕΗ, (αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη) διαχρονικά υπάρχει μία διαφορά περίπου 10-15 Ευρώ/MWh στην τιμή της ενέργειας που πληρώνει ένας καταναλωτής με καθαρά νυχτερινό προφίλ ως προς την τιμή για ένα καταναλωτή με φορτίο βάσης. Εάν δεν υπήρχε η δυνατότητα μεταπώλησης θα είχαμε το παράλογο μια βιομηχανία με καθαρά νυχτερινό προφίλ λειτουργίας να πληρώνει νυχτερινό φορτίο στην τιμή του φορτίου βάσης. Απλά συμφωνούμε

ότι η δυνατότητα μεταπώλησης πρέπει να περιορίζεται μόνο σε καταναλωτή με καθαρά 100% νυχτερινό φορτίο, π.χ καταναλωτή που η κατανάλωση του στη ζώνη ελαχίστου να αποτελεί το 70% της συνολικής του κατανάλωσης. Έτσι διασφαλίζεται ότι το μέτρο περιορίζεται μόνο σε καταναλωτές με συνεχή νυχτερινή λειτουργία και όχι σε κάποιους που περιστασιακά λειτουργούν νύχτα.

Εξάλλου και στο Γαλλικό NOME επιτρέπεται η μεταπώληση στην ημερήσια αγορά μόνο ποσοτήτων ημερήσιου φορτίου, οι οποίες δεν αποτελούν μέρος του καταγεγραμμένου προφίλ του καταναλωτή, μέτρο εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θεωρούμε λάθος τον περιορισμό που τέθηκε ως προς το μέγιστο έσοδο μέσω περιορισμού που τέθηκε στην τιμή μεταπώλησης.

Εάν η διοικητικά οριζόμενη τιμή περιλαμβάνει και το σταθερό κόστος της ΔΕΗ, δημιουργείται διπλή χρέωση όσον αφορά τα ΑΔΙ που θα χρεωθούν μέσω της εκκαθάρισης του προμηθευτή μέσω του ΗΕΠ.

Επιπλέον σίγουρα το NOME δεν μπορεί να επιβαρύνεται με χρεώσεις που βρέθηκαν στο pool σαν χρεώσεις στους λογαριασμούς προσαύξησης όπως:

1. οι χρεώσεις του ΕΦΚ για το φυσικό αέριο (που αποτελούν μέρος της προσφοράς των μονάδων),
2. η χρέωση του κατωφλίου ΑΠΕ και
3. η τυχόν χρέωση ΜΑΜΚ,

εφόσον αποτελούν στοιχεία χρέωσης μονάδων ΑΠΕ ή μονάδων φυσικού αερίου.

Ενισχυτικό της ανωτέρω άποψης είναι ότι η ΔΕΗ επιμένει να επιβαρύνει την τιμή εκκίνησης με τέλος λιγνίτη 1,75Ευρώ/MWH και 100% ρύπους λιγνιτικούς. Αν ισχύσει κάτι τέτοιο τότε εκτός του ότι δεν μπορεί να χρεώνεται 2 φορές ΑΔΙ θα έπρεπε το NOME να επιβαρύνεται μόνο με λιγνιτικά ΑΔΙ μονάδας αναφοράς (benchmark) και προφανώς να μην επιβαρύνεται με τις ανωτέρω χρεώσεις.

Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Γιάρντης Ιωάννης, Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος

Στο επίκεντρο της παρούσας εκδήλωσης βρίσκεται ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας και κυρίως οι σημαντικοί μετασχηματισμοί που βρίσκονται σε εξέλιξη τα δύο τελευταία χρόνια τόσο στη χώρα μας, όσο και ευρύτερα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Πλέον, με δεδομένες τις ευκαιρίες που διανοίγονται σε διεθνές επίπεδο από την πορεία ενοποίησης της Ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, δημιουργείται το κατάλληλο περιβάλλον, έτσι ώστε η αγορά ηλεκτρισμού, αλλά και ευρύτερα η αγορά ενέργειας, να αναπτυχθούν με τρόπο υγιή και βιώσιμο.

A. Την περίοδο που διανύουμε παρατηρείται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μία σειρά πρωτοβουλιών σε ζητήματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων του ΑΔΜΗΕ, όπως είναι η συνεχιζόμενη πορεία ενοποίησης των Ευρωπαϊκών Αγορών και η σύγκλιση των ρυθμιστικών κανόνων στο πλαίσιο εφαρμογής του target model.

Τον Σεπτέμβριο του 2009, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησαν το Τρίτο Ενεργειακό Πακέτο, που αποτελεί τη βασικότερη θεσμική αλλαγή των τελευταίων ετών στην Ευρωπαϊκή Αγορά Ενέργειας. Πρόκειται για ένα σύνολο Οδηγιών και Κανονισμών, που διέπει την Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας και την αντίστοιχη του Φυσικού Αερίου.

Το μοντέλο της Κοινοπραξίας Ισχύος που έχει υιοθετηθεί στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με την συμβελτιστοποίηση ενέργειας και εφεδρειών κατά την προ-ημερήσια δημοπρασία ενέργειας (τον επονομαζόμενο Ημερήσιο Ενεργειακό Προγραμματισμό - Day Ahead Market) με ταυτόχρονη συμπερίληψη και τεχνικών χαρακτηριστικών αποτελεί την «Αχίλλειο πτέρνα» στην προσπάθεια της χώρας να ανταποκριθεί στα οριζόμενα από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, για την υιοθέτηση του Μοντέλου Στόχου. Για το σκοπό αυτό, η ανάγκη για μεταρρύθμιση του Ελληνικού μοντέλου Κοινοπραξίας Ισχύος είναι αδήριτη.

Παρά το ότι οι πρώτες συζητήσεις για τις αναγκαίες αλλαγές ξεκίνησαν στο τέλος του 2011, εντούτοις για διάφορους λόγους, η κατάσταση παρέμεινε στάσιμη μέχρι το 2014, οπότε με πρωτοβουλία της ΡΑΕ οι τρεις θεσμικοί φορείς της αγοράς ηλεκτρισμού (ΡΑΕ, ΑΔΜΗΕ και ΛΑΓΗΕ) σε στενή μεταξύ μας συνεργασία και αξιοποιώντας ανεξάρτητο, εξειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό στόχευσαν στην εκπόνηση ενός εμπεριστατωμένου σχεδίου για την μεταρρύθμιση της Ελληνικής αγοράς ενέργειας.

Ήδη από την 1η Οκτωβρίου 2014, η πρότασή έχει τεθεί σε Δημόσια Διαβούλευση, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε όλους τους φορείς της αγοράς να διατυπώσουν τις απόψεις τους, προκειμένου η λύση που θα υιοθετηθεί να είναι και η πλέον ενδεδειγμένη και κοινά αποδεκτή.

Μια σωστά οργανωμένη αγορά ηλεκτρισμού δεν μπορεί να υφίσταται, αν δεν περιλαμβάνει την Προθεσμιακή Αγορά (Forward Market) και την Αγορά Διμερών Συμβολαίων (Bilateral OTC Market).

Η σύναψη διμερών συμβολαίων μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά έχει ως αντικείμενο την παράδοση προκαθορισμένων ποσοτήτων ενέργειας, σε προκαθορισμένες τιμές και προκαθορισμένη χρονική περίοδο. Η συναλλαγή αυτή είναι γνωστή και με τον όρο Over the Counter (OTC).

Η αγορά διμερών συμβολαίων προϋποθέτει, ότι το γενικότερο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς είναι απαλλαγμένο από στρεβλώσεις. Επίσης, βασική προϋπόθεση αποτελεί η λειτουργία του ανταγωνισμού στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Για το λόγο αυτό, προβλέπεται το σταδιακό άνοιγμα της Forward αγοράς και αυτής των διμερών συμβολαίων με τη θέσπιση - τουλάχιστον κατά τη διάρκεια μίας μεταβατικής περιόδου - ενός κριτηρίου μέγιστης συμμετοχής («max criterion») στις Forward/OTC αγορές ανά χαρτοφυλάκιο προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό γίνεται, προκειμένου να διασφαλιστεί η ρευστότητα της ημερήσιας αγοράς και οι τιμές της τελευταίας να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό βραχυπρόθεσμο οριακό κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Σημαντική παράμετρος, που πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στους μελλοντικούς σχεδιασμούς λειτουργίας των αγορών αποτελούν σε κάθε περίπτωση οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Αυτό ενδεχομένως θα μπορούσε να προϋποθέτει την εφαρμογή στις ΑΠΕ (ενδεχομένως στις νέες εγκαταστάσεις με ισχύ μεγαλύτερη των 10 MW) των ίδιων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που ισχύουν για τους υπόλοιπους συμμετέχοντες στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε πιθανόν να θεσπισθεί η σταδιακή ανάληψη της ευθύνης χειρισμού των αποκλίσεων τους από τους ίδιους τους παραγωγούς ΑΠΕ. Επιπλέον, οι σταθμοί ΑΠΕ ή πιθανοί «aggregators» θα μπορούσαν να κληθούν να προετοιμάσουν ειδικά αλγοριθμικά μοντέλα πρόβλεψης παραγωγής από σταθμούς ΑΠΕ, προκειμένου να μπορούν να συμμετέχουν με επιτυχία στις αγορές (έως και την ενδο-ημερήσια αγορά) και να ελαχιστοποιούν την πιθανότητα έκθεσής τους σε ανισορροπίες (imbalances) σε πραγματικό χρόνο. Τέλος, το σύστημα αποζημίωσης για τις τεχνολογικά ώριμες ΑΠΕ να μετεξελιχθεί σε ένα σύστημα όπου η κύρια αποζημίωσή τους θα προέρχεται από τις αγορές με την παράλληλη υιοθέτηση ενός π.χ. Feed in Premium.

Σε σχέση με τη δημιουργία Αγοράς Εξισορρόπησης (Balancing Market) στην Ελλάδα θα πρέπει να τονισθεί ότι σήμερα η αγορά εξισορρόπησης δεν είναι ανεξάρτητη, αλλά λειτουργεί με τις ίδιες προσφορές έγχυσης της day ahead αγοράς. Αυτό, λόγω και της εφαρμογής της συμβεβητιστοποίησης ενέργειας και εφεδρειών, οδηγεί σε μια βέλτιστη οικονομική εκμετάλλευση του συστήματος ανά πάσα στιγμή. Το συγκεκριμένο όμως μοντέλο, όπως εξηγήθηκε και στην αρχή, δεν είναι συμβατό με το Μοντέλο Στόχου. Απαιτείται λοιπόν αποδέσμευση και ανεξαρτητοποίηση της αγοράς εφεδρειών από την αγορά της ενέργειας, πράγμα που μεταξύ άλλων θα προσφέρει μια ακόμη δυνατότητα στους συμμετέχοντες για άντληση κερδοφορίας.

Γίνεται συνεπώς κατανοητό πόσο αναγκαίο είναι να δημιουργηθεί μια νέα αγορά εφεδρειών και ενέργειας εξισορρόπησης στην Ελλάδα. Λόγω της έλλειψης στην παρούσα φάση μιας τέτοιας αγοράς, δεν συνιστά υπερβολή το να ειπωθεί, ότι η αγορά εξισορρόπησης είναι η αναγκαία συνθήκη για την εφαρμογή του Μοντέλου Στόχου στη χώρα μας. Αντιλαμβάνεστε λοιπόν, πόσο μεγάλη πρόκληση αποτελεί για τον ΑΔΜΗΕ ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του όλου εγχειρήματος.

B. Σημαντικό κομμάτι της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, είναι ο Μηχανισμός Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ). Ο Μηχανισμός αυτός, εφαρμόσθηκε στο ρυθμιστικό πλαίσιο της απελευθερωμένης Ελληνικής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας από το 2006 και μετά, επιδιώκοντας να θεραπεύσει τις διαφαινόμενες στρεβλώσεις για το άνοιγμα των αγορών. Θα μπορούσε κανείς να πει, ότι τούτο επετεύχθη, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός, ότι υπήρξαν στη συνέχεια της εφαρμογής του σημαντικές επενδύσεις στην ηλεκτρική ενέργεια.

Τα τελευταία χρόνια καταγράφεται μία μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ, κυρίως λόγω της ραγδαίας αύξησης των Φ/Β, ειδικότερα την τελευταία διετία. Υπό τις συνθήκες αυτές διαφοροποιείται το περιβάλλον υπό το οποίο διαμορφώθηκε το ισχύον καθεστώς του Μηχανισμού ΔΕΙ. Από τη μία φαίνεται να υπάρχει υπερεπάρκεια παραγωγικού δυναμικού λόγω της μείωσης του φορτίου και της αύξησης των ΑΠΕ, από την άλλη λόγω αυτής ακριβώς της αύξησης των ΑΠΕ δημιουργούνται συνθήκες δυσμενείς για την λειτουργία των συμβατικών μονάδων από τεχνικής απόψεως λόγω των λειτουργικών τους περιορισμών, αλλά και από οικονομικής απόψεως, δεδομένου ότι εκ των πραγμάτων οδηγούμαστε σε μείωση της συμβατικής παραγωγής και ειδικότερα αυτής των μονάδων με αυξημένο λειτουργικό κόστος. Είναι λοιπόν φανερό, ότι ο υφιστάμενος Μηχανισμός Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος χρήζει τροποποίησης προς μία κατεύθυνση, η οποία θα οδηγεί σε επαρκή παραγωγική υποδομή, η σύνθεση της οποίας θα περιλαμβάνει επαρκή συμβατική παραγωγή που θα είναι βιώσιμη και ικανή να ικανοποιεί το προφίλ της ζήτησης, όπως αυτό θα διαμορφώνεται σε καθεστώς αυξημένης διείσδυσης ΑΠΕ, χωρίς όμως ασύμμετρη επιβάρυνση για τον καταναλωτή, αλλά με κόστος που θα αντιστοιχεί και θα αναλογεί στις προσφερόμενες υπηρεσίες. Το πρόβλημα προφανώς δεν είναι απλό και αποτελεί διεθνή πρόκληση. Ο Μηχανισμός οφείλει να είναι τεχνολογικά ουδέτερος. Καμία τεχνολογία δεν είναι δυνατό να εξαιρεθεί εκ των προτέρων. Η συμμετοχή σε ένα Μηχανισμό ΔΕΙ, αλλά και το επίπεδο αμοιβής μπορεί να συνδυαστεί με τη δυνατότητα προσφοράς συγκεκριμένων υπηρεσιών. Το θέμα της αμοιβής των ΑΠΕ για συμμετοχή σε μηχανισμούς Διασφάλισης Ισχύος πρέπει να εξετάζεται συνολικά. Έχει νόημα να εξετάζεται σε ένα περιβάλλον που δε θα διέπεται από εγγυημένες τιμές, όπως είναι σήμερα και στα πλαίσια ενός διαφορετικού πλαισίου ανταγωνιστικών τιμών.

Όσον αφορά στο ζήτημα της ευελιξίας, αρχικά θα πρέπει να αναλυθεί περαιτέρω για το ποια είναι τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν. Σε πολύ αδρές γραμμές, τα βασικά προβλήματα είναι η κάλυψη των αιχμών της ζήτησης στις περιόδους που ελαχιστοποιείται η παραγωγή των ΑΠΕ, η λειτουργία του Συστήματος σε πολύ χαμηλή ζήτηση συμβατικής παραγωγής σε περιόδους, κατά τις οποίες η πολύ υψηλή παραγωγή ΑΠΕ συνδυάζεται με χαμηλή ζήτηση, καθώς και η δυνατότητα ταχείας ανάληψης και ταχείας μείωσης του φορτίου.

Οι επιπτώσεις από την μη ικανοποιητική κάλυψη των απαιτήσεων αυτών, είναι προφανείς. Αν δεν μπορεί να ικανοποιηθεί το φορτίο από εσωτερική παραγωγή ή εισαγωγές οδηγούμαστε σε περικοπές, επομένως στην ανάγκη για διακοπτόμενα φορτία και ανταμοιβή τους με συμβάσεις διακοπιμότητας. Για το θέμα των ελαχίστων φορτίων, προφανώς άμεσα μπορούν να συμβάλουν οι υδροηλεκτρικές μονάδες με ικανότητα άντλησης. Ισοδύναμο βέβαια μέτρο είναι η μείωση της παραγωγής ΑΠΕ, οι οποίες όμως σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, λόγω της προτεραιότητας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα πρέπει στη περίπτωση αυτή να ανταμείβονται για τη διακοπτόμενη παραγωγή. Για το θέμα της ταχείας ρύθμισης, που σχετίζεται με το ρυθμό μεταβολής του φορτίου, αλλά και ίσως περισσότερο με τις δυνατότητες ταχείας εκκίνησης και

σβέσης μονάδων παραγωγής, περισσότερο μπορούν να συμβάλουν οι μονάδες που διαθέτουν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα οι υδροηλεκτρικές μονάδες ή οι αεριοστρόβιλοι και ευέλικτες μονάδες Συνδυασμένου Κύκλου. Πάντως, οι όποιες ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να αποκλείουν την δυνατότητα μονάδες οποιασδήποτε τεχνολογίας με τις κατάλληλες τεχνικές παρεμβάσεις και επενδύσεις να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Πρέπει τέλος, το θέμα του κόστους των υπηρεσιών αυτών, όπως και των παρεχόμενων αμοιβών στους παρόχους των υπηρεσιών, να τυγχάνει και συνολικής θεώρησης και αξιολόγησης. Η διαίρεση ενός προβλήματος βελτιστοποίησης σε επιμέρους προβλήματα που επιλύονται κατά βέλτιστο μεν τρόπο αλλά ξεχωριστά, δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε συνολική βελτιστοποίηση. Ο όποιος Μηχανισμός αμοιβής της ευελιξίας, δρα ούτως ή άλλως συμπληρωματικά και παράλληλα με την αγορά βοηθητικών υπηρεσιών, αλλά και γενικότερα με τις άλλες παραμέτρους της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Συνεπώς, απαιτείται και μια συνολική αποτίμηση κόστους και αμοιβών, ενώ γενικά στο Μηχανισμό ΔΕΙ θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι εκτιμήσεις για το κόστος του μη εξυπηρετούμενου φορτίου.

Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας Τσιπουρίδης Ιωάννης, Πρόεδρος Δ.Σ.

Επανασχεδιασμός και απελευθέρωση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και Α.Π.Ε.

Σήμερα η σχέση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και αγοράς ηλεκτρισμού καθορίζεται από δυο βασικές θεσμικές παρεμβάσεις, τις κατευθύνσεις της ΓΔ Ανταγωνισμού για τις κρατικές ενισχύσεις στο τομέα της ενέργειας και του περιβάλλοντος, οι οποίες προβλέπουν – ανάμεσα στα άλλα - (i) την εφαρμογή ενός συστήματος Feed In Premium με διαγωνισμούς, από το 2017 και (ii) την ανάληψη υποχρεώσεων εξισορρόπησης από τις Α.Π.Ε., με την προϋπόθεση ύπαρξης μιας αγοράς με ικανή ρευστότητα και τον σχεδιασμό μιας νέας συνολικής αγοράς ηλεκτρισμού που θα περιλαμβάνει αγορές διμερών συμβολαίων, προημερησία, ενδοημερησία, εξισορρόπησης, μηχανισμό ισχύος κλπ. Κατά το χρονοδιάγραμμα που επιδιώκεται να τηρηθεί, ο σχεδιασμός αυτός θα εφαρμοσθεί πλήρως σε 2,5 χρόνια περίπου.

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε κατ' αρχήν ότι σε μεγάλο βαθμό τα ανωτέρω αποτελούν έννοιες και πολιτικές νέες για τον κλάδο των Α.Π.Ε., αλλά και άλλους κλάδους στην Ελλάδα. Ο κλάδος έχει ξεκινήσει μια μεθοδική προσπάθεια να ενημερωθεί, να προετοιμαστεί και να συμμετάσχει στο δημόσιο διάλογο που έχει ξεκινήσει και που είναι βέβαιο ότι θα είναι μακράς διάρκειας. Παρ' όλα αυτά μπορεί ήδη να καταγραφούν μερικοί βασικοί άξονες:

1. Η πλήρης, πραγματική και ουσιαστική απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού, θα ευνοήσει την ανάπτυξη των Α.Π.Ε. και ειδικά της αιολικής ενέργειας, αρκεί να περιλαμβάνει πλήρη άρση όλων των εις βάρος των Α.Π.Ε. στρεβλώσεων και να μην δημιουργεί νέες.
2. Η εφαρμογή υποχρεώσεων εξισορρόπησης προϋποθέτει ύπαρξη ενδοημερησίας αγοράς με ικανή ρευστότητα, που επίσης θα καθυστερήσει να υπάρξει.
3. Η εφαρμογή ενός συστήματος Feed In Premium προϋποθέτει να έχει διαμορφωθεί, να έχει λειτουργήσει και να έχει ωριμάσει ικανοποιητικά η αγορά επί της οποίας θα «πατήσει» το premium. Το πιθανότερο είναι ότι μια τέτοια πραγματική αγορά, με πραγματικό και όχι κίβδηλο ανταγωνισμό, θα καθυστερήσει να λειτουργήσει. Επομένως ήδη η ημερομηνία που θέτει η ΓΔ Ανταγωνισμού (αρχές 2017) είναι μη ρεαλιστική για την Ελλάδα.
4. Ακόμα και στην περίπτωση που εφαρμοσθεί ένα σύστημα Feed In Premium, αυτό δεν είναι δυνατό να συνδυασθεί με διαγωνισμούς, κυρίως λόγω του μεγέθους της αγοράς και της υπερσυγκέντρωσής της.
5. Όσον αφορά το σχεδιασμό της νέας αγοράς, είναι κατανοητό ότι υπάρχει ευρωπαϊκή πολιτική θέση για ένταξη των Α.Π.Ε. στον ορίζοντα μετά το 2020. Αυτή η ένταξη στην αγορά, όμως, συνδυάζεται με μια σειρά προϋποθέσεων, όπως η αποτελεσματική λειτουργία μιας αγοράς ρύπων που θα αποκαλύπτει το πραγματικό κόστος των ορυκτών καυσίμων, η άρση των επιδοτήσεων που απολαμβάνουν τα ορυκτά καύσιμα και η εξασφάλιση ενός πραγματικά ισότιμου περιβάλλοντος ανταγωνισμού (levelised field).

Παρά τον ικανό αυτόν χρονικό ορίζοντα, ο οποίος φαίνεται ότι ξεπερνά την τριετία μετά την ολοκλήρωση του σήμερα προωθούμενου σχεδιασμού της αγοράς (δηλ. μετά τα 2,5 έτη), είναι κατανοητό ότι οι σχεδιαστικές επιλογές που θα γίνουν σήμερα θα επηρεάσουν και τις Α.Π.Ε.

Με την έννοια αυτή, συμμετέχομε στη διαβούλευση που έχει ανακοινώσει η ΡΑΕ. Ήδη έχουν εντοπιστεί κρίσιμα σημεία τα οποία θα τεθούν αρμοδίως με τη δέουσα προσοχή.

Τι σημαίνει το νέο περιβάλλον για τις Α.Π.Ε. και ειδικά την αιολική ενέργεια;

Ο κλάδος των Α.Π.Ε. έχει το προνόμιο να αποτελεί μία από τις ελάχιστες επιλογές για οικονομική ανάπτυξη, ώστε να επιταχυνθεί η έξοδος από την οικονομική και κοινωνική απαξίωση που βιώνουμε.

Η Ανάπτυξη είναι μονόδρομος σήμερα. Μια ανάπτυξη που θα εξασφαλίζει βιωσιμότητα απαντώντας στις περιβαλλοντικές και κυρίως κλιματικές προκλήσεις. Ανάπτυξη στον κλάδο της ενέργειας σημαίνει πάρα πολύ συγκεκριμένες επιλογές, σημαίνει ουσιαστική απελευθέρωση της αγοράς, με άρση όλων των στρεβλώσεων, σημαίνει μαζική ανάπτυξη των Α.Π.Ε. και ιδιαίτερα της αιολικής ενέργειας και σημαίνει επενδυτική ασφάλεια και διαφάνεια κόστους.

Πιο συγκεκριμένα, οι νέοι σχεδιασμοί αγορών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο δεν μπορούν να αγνοούν ότι βασική προτεραιότητα της παγκόσμιας κοινότητας είναι η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Αντίθετα, πρέπει να στηρίζουν την παγκόσμια αυτή προσπάθεια και να προετοιμάζουν το έδαφος για την υλοποίηση των απαιτούμενων μέτρων στο μέλλον. Η πραγματική απελευθέρωση της ηλεκτρικής αγοράς θα αποκαλύψει το πραγματικό κόστος, προς όφελος του καταναλωτή και των ανταγωνιστικών μορφών ενέργειας όπως είναι η Αιολική Ενέργεια. Όμως, η απελευθέρωση περνάει μέσα από ριζική αναδιάρθρωση της δομής και των παικτών της αγοράς. Απαιτούνται τιμολόγια που αντανakλούν το κόστος. Το αν σήμερα το πραγματικό κόστος δεν έχει ενσωματωθεί στα τιμολόγια, αυτό δεν σημαίνει ότι το κόστος αυτό δεν πληρώνεται. Κάποιος το πληρώνει. Ταυτόχρονα όμως δημιουργεί πρόβλημα στον ανταγωνισμό και την αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού. Αποτέλεσμα της ατελούς απελευθέρωσης και της αδιαφάνειας των τιμολογίων είναι ότι οι επιχειρήσεις ηλεκτρισμού απαιτούν διοικητική διασφάλιση των εσόδων τους. Έτσι έχουμε φτιάξει μια υπερ-ρυθμισμένη αγορά, με την έννοια ότι τα έσοδα των συμβατικών παραγωγών δεν προέρχονται από τον ανταγωνισμό αλλά από διοικητικούς μηχανισμούς που εγγυώνται το ύψος τους. Για πολλά χρόνια, οι συμβατικοί παραγωγοί απολάμβαναν δύο είδη εσόδων, τη χονδρεμπορική αγορά (δηλ. την Οριακή Τιμή Συστήματος) που είναι σε σημαντικό βαθμό ρυθμισμένη και τα έσοδα εκτός της χονδρεμπορικής μέσω καθαρά διοικητικών μηχανισμών όπως ο μηχανισμός διαθεσιμότητας ισχύος (ΜΔΙ) και ο μηχανισμός μεταβλητού κόστους (ΜΜΚ). Αν δεν υπήρχαν αυτοί οι μηχανισμοί, οι επιχειρήσεις πιθανότατα θα έκλειναν.

Όλα τα παραπάνω σημαίνουν ότι το πραγματικό κόστος της συμβατικής ηλεκτροπαραγωγής δεν είναι μόνο η Οριακή Τιμή Συστήματος, αλλά συμπεριλαμβάνει τα έσοδα εκτός χονδρεμπορικής αγοράς (ΜΔΙ, ΜΜΚ) και τα κρυφά κόστη που δεν απεικονίζονται πουθενά. Αυτή είναι επίσης μια βασική αιτία της συσσώρευσης, μέχρι τα μέσα του 2014, του ελλείμματος στον Ειδικό Λογαριασμό Α.Π.Ε.

Τούτων δοθέντων, ο σωστός σχεδιασμός της αγοράς ηλεκτρισμού πρέπει να διασφαλίζει την επίτευξη των στόχων του 20-20-20 και του νέου πακέτου Ενέργειας-Κλιματικής Αλλαγής της 23/10/2014, για το 2030. Πρέπει να προετοιμάζει το έδαφος για τους στόχους του 2050 που θα

πρέπει να οδηγούν σε οικονομία μηδενικού άνθρακα. Πρέπει να διασφαλίζει την υψηλότερη δυνατή συμμετοχή της Αιολικής Ενέργειας, της οικονομικότερης τεχνολογίας παραγωγής ενέργειας. Πρέπει να λαμβάνει υπόψη του, την πορεία της κλιματικής αλλαγής, τις αιτίες επιτάχυνσης της και τις λύσεις για την επιβράδυνση και αναστροφή της. Πρέπει να διασφαλίσει ότι θα εξαλειφθούν όλες οι υπάρχουσες στρεβλώσεις και ότι δεν θα δημιουργηθούν νέες.

Ελληνικός Σύνδεσμος Ανεξάρτητων Εταιριών Ηλεκτρικής Ενέργειας Στάμπος Γεώργιος, Γενικός Διευθυντής

A. Η μετάβαση από το σημερινό «mandatory pool» στο νέο σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, όπου οι διμερείς συναλλαγές με φυσική παράδοση μεταξύ παραγωγών-προμηθευτών θα συνυπάρχουν με την οργανωμένη αγορά, είναι εφικτή. Ωστόσο, είναι κρίσιμο να υπάρξουν οι κατάλληλες πρόνοιες στο σχεδιασμό της νέας αγοράς, ώστε η οργανωμένη προημερήσια αγορά να συνεχίσει να διαθέτει ικανή ρευστότητα ενέργειας για να είναι αποδοτική η διαδικασία αποκάλυψης τιμής (price discovery) σε αυτή την αγορά. Άλλωστε τα οικονομικά σήματα που δίνει η προημερήσια αγορά θεωρούνται συνήθως η βάση και για την τιμολόγηση και εκκαθάριση των διμερών συμβολαίων. Χωρίς κατ' επέκταση επιτυχημένη συνέχιση ύπαρξης οργανωμένης αγοράς θα είναι ιδιαίτερα δυσχερές και η υλοποίηση διμερών συναλλαγών μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών, με φυσική παράδοση, αφού ούτως ή άλλως η ύπαρξη διμερών συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών είναι δυνατή και με τη σημερινή αγορά, αυτά όμως μπορούν να έχουν μόνο οικονομική μορφή.

Με δεδομένο ότι αρκετές από τις τεχνολογίες ΑΠΕ ωριμάζουν, είναι λογικό επόμενο η αυξανόμενη διεύθυνσή τους να γίνεται σταδιακά σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό μέσω μηχανισμών αγοράς. Πρόκειται για μία τάση που είναι ήδη εμφανής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ωστόσο υπό διερεύνηση παραμένει το πώς θα σχεδιαστεί αυτή η μετάβαση. Σε κάθε περίπτωση, είναι μείζονος σημασίας, ο όποιος σχεδιασμός να μην ενέχει στοιχεία αναδρομικής εφαρμογής για τα υφιστάμενα έργα.

Προς το παρόν, είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε επαρκώς μόνο την υποβολή προσφορών ανά μονάδα, αφού είναι η μοναδική εναλλακτική για την οποία έχουμε σαφή δείγματα και εικόνα του πώς λειτουργεί στην πράξη. Είμαστε σαφώς ανοικτοί στη διερεύνηση και άλλων εναλλακτικών αλλά επιφυλασσόμαστε να τοποθετηθούμε αφού προηγηθεί περισσότερη έρευνα για τις προτεινόμενες επιλογές αλλά και διαβούλευση.

Αναμφισβήτητα τόσο η ενδοημερήσια αγορά όσο και η αγορά εξισορρόπησης είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς από τη φύση τους βρίσκονται χρονικά εγγύτερα στον πραγματικό χρόνο συναλλαγής και μπορούν καλύτερα να αποκαλύψουν την πραγματική αξία της ενέργειας στη βάση της πραγματικής διαθέσιμης ισχύος και της καλύτερης προσέγγισης της ζήτησης. Οι δυνατότητες αυτές είναι εξόχως απαραίτητες για την ομαλή λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού, ιδιαίτερα όταν στα επόμενα χρόνια αναμένεται αυξημένη συμμετοχή ΑΠΕ μεταβαλλόμενης παραγωγής στην κάλυψη της ζήτησης, γεγονός που θα δημιουργήσει αυξημένες ανάγκες για ευελιξία από τους συμμετέχοντες, αλλά και ανάγκες για εξισορρόπηση της ενέργειας σε πραγματικό χρόνο. Επομένως, θα πρέπει η αγορά ηλεκτρισμού να διαθέτει ένα σύνολο κατάλληλων μηχανισμών αγοράς για την προμήθεια και αμοιβή των προϊόντων ευελιξία και εξισορρόπησης.

B. Το ζήτημα της διασφάλισης επαρκούς και συνεχώς διαθέσιμης ισχύος αναδεικνύεται σε μείζον διεθνώς από τη θεμελιώδη σταδιακή αλλαγή στη μορφή και τη λειτουργία τόσο των ηλεκτρικών Συστημάτων, όσο και των αγορών ηλεκτρισμού, ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης διεύθυνσης των ΑΠΕ και ιδιαίτερα των ΑΠΕ κυμαινόμενης παραγωγής, στο ενεργειακό

μίγμα. Από τη μία έχουν αυξηθεί οι απαιτήσεις για ευέλικτες μονάδες οι οποίες συστηματικά θα μπορούν να καλύπτουν τη διακύμανση στην παραγωγή των ΑΠΕ και από την άλλη έχουν δημιουργηθεί ασφυκτικές οικονομικές πιέσεις, στις περισσότερες συμβατικές μονάδες λόγω της προτεραιότητας στην κατανομή των ΑΠΕ, μέσω των συμβάσεων feed-in-tariff που καλύπτουν την ένταξη και την αμοιβή τους.

Ωστόσο, οι συμβατικές μονάδες σύγχρονης τεχνολογίας εξακολουθούν να είναι απαραίτητες καθώς (α) παρέχουν την απαραίτητη/αξιόπιστη ευελιξία ρύθμισης της διακύμανσης του ανελαστικού φορτίου, (β) παρέχουν επικουρικές υπηρεσίες για την κάλυψη απρόβλεπτων διακυμάνσεων κατά τον πραγματικό χρόνο λειτουργίας που οφείλονται στις ΑΠΕ και σε άλλους παράγοντες (ζήτηση, κλίμα, βλάβες μονάδων βάσης) και (γ) καλύπτουν τις αιχμές ζήτησης το μέγεθος των οποίων είναι αβέβαιο και λόγω διαθεσιμότητας ΑΠΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, η υιοθέτηση μηχανισμών ισχύος οφείλει ακριβώς να εξυπηρετήσει τη διασφάλιση του διπλού στόχου της επάρκειας σε ισχύ και σε ευελιξία. Αναγνωρίζοντας αυτή ακριβώς τη νέα πραγματικότητα ο ENTSO-E προχωρεί ήδη σε αναθεώρηση της μεθοδολογίας του για την εκτίμηση επάρκειας ισχύος, έτσι ώστε να γίνεται από δω και στο εξής συνεκτίμηση των μακροχρόνιων αναγκών ευελιξίας στα Ευρωπαϊκά ηλεκτρικά Συστήματα.

Ο Μηχανισμός Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος, με τους διαφορετικούς πυλώνες που προβλέπει ο νέος σχεδιασμός, θα πρέπει να είναι ανοικτός σε όλες τις τεχνολογίες οι οποίες είναι σε θέση να προσφέρουν τα αντίστοιχα προϊόντα του κάθε πυλώνα. Παράλληλα, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε το σύνολο των εσόδων των μονάδων κάθε τεχνολογίας από όλες τις διαφορετικές αγορές να είναι εύλογο, ώστε και ο νέος ΜΔΕΙ να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, και στο βαθμό που δεν εντάσσονται σε μηχανισμό εγγυημένου συνολικού εσόδου όπως το feed-in tariff, και οι ΑΠΕ-ανάλογα με τα τεχνικά χαρακτηριστικά τους- θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στο νέο ΜΔΕΙ.

Η ευελιξία έχει αναδειχθεί σε διεθνές επίπεδο ως ιδιαίτερης βαρύτητας υπηρεσία. Πρόκειται για μία νέα απαίτηση στη λειτουργία των Συστημάτων ηλεκτρισμού που προκύπτει από την αυξανόμενη διείσδυση των ΑΠΕ (κυρίως φωτοβολταϊκών και αιολικών) και την ανάγκη κάλυψης των σημαντικών μεταβολών στο καθαρό φορτίο του Συστήματος λόγω της κυμαινόμενης παραγωγής των Ανανεώσιμων Πηγών. Οι απαιτήσεις για ευέλικτη παραγωγή αναμένεται να πολλαπλασιαστούν, καθώς η συνεισφορά των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω στο πλαίσιο των στόχων του 2030.

Η ευελιξία ισχύος αναδεικνύεται, παράλληλα με την κάλυψη των αιχμών ζήτησης, ως στόχος που πρέπει να ικανοποιείται μέσω μακροχρόνιου προγραμματισμού, γεγονός που τη διαφοροποιεί από τις γνωστές υπηρεσίες εφεδρείας, των οποίων η κάλυψη έχει αποκλειστικά βραχυχρόνιο ορίζοντα προγραμματισμού. Εργαλεία αγοράς όπως η ενδοημερήσια αγορά, η αγορά εξισορρόπησης και οι υπηρεσίες εφεδρείας, ενδεχομένως, και τηρουμένων των αναλογιών ανάδειξης επαρκών οικονομικών σημάτων/τιμών, δεν μπορούν να καλύψουν πλήρως την ανάγκη για ανάδειξη της αξίας παροχής υπηρεσιών ευελιξίας ισχύος, καθώς είτε έχουν σχεδιαστεί για υπηρεσίες/προϊόντα βραχυχρόνιου ορίζοντα, είτε αναδεικνύουν διαφορετικά οικονομικά σήματα/τιμές (βραχυπρόθεσμο μεταβλητό κόστος ή κόστος ευκαιρίας). Εξάλλου, οι μηχανισμοί αυτοί καλούνται κυρίως να αντιμετωπίσουν τις απρόβλεπτες διακυμάνσεις φορτίου σε πραγματικό χρόνο, ενώ οι συστηματικές διακυμάνσεις στην παραγωγή των κυμαινόμενων

ΑΠΕ, συνήθως εμφανιζόμενες σε πολύωρα χρονικά διαστήματα, απαιτούν την μακροχρόνια εξασφάλιση ευέλικτων μονάδων ώστε να καλυφθούν οι απαιτήσεις προγραμματισμένης ανόδου/καθόδου φορτίου και να μειωθεί ο κίνδυνος περικοπών ΑΠΕ. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, και σε ωριμότερες αγορές ηλεκτρισμού στην Ευρώπη, αλλά και στις ΗΠΑ, όπου εδώ και χρόνια υπάρχουν αυτά τα εργαλεία αγοράς, εξακολουθεί, παραμένει ή/και αναδεικνύεται η ανάγκη για λειτουργία μηχανισμών αγοράς που θα αποκαλύπτουν και θα αμείβουν την αξία της παροχής ευελιξίας ισχύος, όπως για παράδειγμα στην Καλιφόρνια η οποία πρόσφατα υιοθέτησε ειδικό μηχανισμό για την προώθηση της παροχής υπηρεσιών ευελιξίας από τις μονάδες.

Γ. Η πρόσβαση τρίτων στο προϊόν της λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής με διαδικασίες τύπου NOME δεν συνιστά βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού στην παραγωγή ηλεκτρισμού. Ο πραγματικός ανταγωνισμός στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δημιουργείται μόνο όταν οι συμμετέχοντες στην αγορά έχουν απευθείας πρόσβαση στους λιγνίτες και τα υδροηλεκτρικά με έλεγχο του κόστους παραγωγής. Ένα ολοκληρωμένο άνοιγμα αγοράς για να πετύχει τους μακροχρόνιους στόχους προϋποθέτει να έχουν και άλλες εταιρείες έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας, άρα και του κόστους παραγωγής, σε λιγνιτικές και υδροηλεκτρικές μονάδες κι όχι μόνο την πρόσβαση τους στο παραγόμενο προϊόν (ηλεκτρική ενέργεια από λιγνιτικές και υδροηλεκτρικές μονάδες) σε τιμή που δεν ελέγχεται από τις ίδιες.

Η εφαρμογή του μοντέλου τύπου NOME θα πρέπει να είναι μια μεταβατική διαδικασία για το άνοιγμα της λιανικής αγοράς ηλεκτρισμού. Το τελικό στάδιο της διαδικασίας, το οποίο θα πρέπει χρονικά να σχεδιαστεί έτσι ώστε να συμπίπτει με τον χρονικό προγραμματισμό της κατάργησης των διαδικασιών τύπου NOME, θα είναι η δημιουργία καθετοποιημένων εταιρειών ηλεκτρισμού (δραστηριότητα σε παραγωγή και προμήθεια) με συγκρίσιμα χαρτοφυλάκια ενέργειας οι οποίες θα ανταγωνίζονται τόσο μεταξύ τους όσο και με άλλους προμηθευτές για την προμήθεια ηλεκτρισμού στους καταναλωτές.

Όσον αφορά την τιμή διάθεσης των προϊόντων τύπου NOME, θα πρέπει να είναι ρυθμιζόμενη και κοστοστρεφής καθότι σε αντίθετη περίπτωση δεν θα υπάρχει δυνατότητα σχηματισμού συγκρίσιμων από πλευράς κόστους χαρτοφυλακίων ενέργειας από τρίτους προμηθευτές που θα αποκτήσουν τα προϊόντα NOME.

Οποιοσδήποτε ειδικότερες ρυθμίσεις κατά την εφαρμογή των διαδικασιών τύπου NOME θα πρέπει να συντελούν στην κεντρική στόχευση αυτού του μέτρου, που είναι το άνοιγμα του ανταγωνισμού στη λιανική αγορά.

Η εφαρμογή στην ελληνική αγορά διαδικασιών τύπου NOME δεν υποκαθιστά διαδικασίες και κανονισμούς που υπάρχουν σήμερα και στοχεύουν στην επάρκεια ισχύος ή/και στην προώθηση λειτουργικής ευελιξίας και επικουρικών υπηρεσιών, δεδομένων που θεωρούνται απαραίτητα για την ασφαλή λειτουργία του συστήματος ηλεκτρισμού της χώρας. Επομένως η κατάρτιση τιμολογίων από τους προμηθευτές, που κάνουν χρήση προϊόντων NOME, προς τους πελάτες τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και αυτούς τους παράγοντες.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Κάπρος Παντελής, Καθηγητής

A. Αναφορικά με τη δυνατότητα επιτυχούς λειτουργίας διμερών συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς ενόψει της προσαρμογής της εγχώριας αγοράς στο ευρωπαϊκό target model, θα πρέπει κατά αρχάς να σημειωθεί ότι είναι λάθος να θεωρείται ότι τα διμερή συμβόλαια μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς δεν είναι δυνατά ή επιτρεπτά στο πλαίσιο της ισχύουσας οργάνωσης της αγοράς με βάση την υποχρεωτική χονδρεμπορική αγορά. Αντίθετα τα συμβόλαια αυτά είναι επιτρεπτά και επιθυμητά, λαμβάνουν δε μορφή συμβολαίων οικονομικών διαφορών. Τέτοια συμβόλαια υπάρχουν σήμερα, εμμέσως μεταξύ ΔΕΗ προμηθευτή και ΔΕΗ παραγωγού, αλλά και κάθε τιμολόγιο-σύμβαση ΔΕΗ προμηθευτή με καταναλωτή είναι στην ουσία σύμβαση οικονομικών διαφορών η οποία οικονομικά παρακάμπτει την ημερήσια αγορά.

Το σωστό ερώτημα είναι κατά πόσον θα απεμποληθεί η κεντρική κατανομή μονάδων από τον ΑΔΜΗΕ (δηλαδή ο Ημερήσιος Ενεργειακός Προγραμματισμός) και θα επιτραπεί η υποβολή πακέτων παραγωγής-κατανάλωσης για εκτέλεση (ως πακέτου) από τον ΑΔΜΗΕ. Από ότι γνωρίζω η ΡΑΕ προτείνει διατήρηση της κεντρικής κατανομής μονάδων από τον ΑΔΜΗΕ. Σε αυτήν την περίπτωση οι συμβάσεις παραγωγών-προμηθευτών ή παραγωγών-προμηθευτών-πελατών έχουν εξ αντικειμένου χαρακτήρα συμβάσεων οικονομικών διαφορών όπως και σήμερα.

Το δεύτερο σωστό ερώτημα είναι κατά πόσον κάποιος προμηθευτής ή πελάτης που δεν διαθέτει σύμβαση οικονομικών διαφορών με παραγωγή θα μπορεί να αγοράζει ενέργεια από μια οργανωμένη χονδρεμπορική αγορά. Το ίδιο ισχύει και για ένα παραγωγό, αν δηλαδή θα μπορεί να πωλεί ενέργεια σε μια οργανωμένη χονδρεμπορική αγορά στην περίπτωση που η παραγωγή του δεν έχει συμβληθεί στο πλαίσιο σύμβασης οικονομικών διαφορών. Το σημερινό σύστημα υποχρεωτικής χονδρεμπορικής αγοράς επιτρέπει αυτήν την αγορά και πώληση. Αν δεν υπήρχε ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της χονδρεμπορικής αγοράς, τότε επειδή η ΔΕΗ είναι καθετοποιημένη και έχει υπερ-δεσπόζουσα θέση στην παραγωγή και στη ζήτηση δεν θα υπήρχε δυνατότητα αγοράς ενέργειας και πώλησης ενέργειας από πελάτη προμηθευτή και παραγωγό αντίστοιχα οι οποίοι δεν θα διέθεταν συμβάσεις οικονομικών διαφορών για τρίτους. Τότε οι πρώτοι θα κατέφευγαν υποχρεωτικά στη ΔΕΗ και οι δεύτεροι επίσης θα αναγκαζόντουσαν να πουλήσουν στη ΔΕΗ υπό δυσμενείς συνθήκες ανταγωνισμού (μονοψώνιο).

Επομένως κάθε σκέψη άρσης του υποχρεωτικού χαρακτήρα της χονδρεμπορικής αγοράς προϋποθέτει ότι πρέπει να υφίσταται χονδρεμπορική αγορά μερικής κάλυψης με επαρκή ρευστότητα ώστε να επιτρέπει αγοραπωλησίες υπό όρους ανταγωνιστικούς για αυτούς που δεν καλύπτονται από συμβάσεις οικονομικών διαφορών. Προϋποτίθεται δηλαδή ύπαρξη επαρκούς ανταγωνισμού στην αγορά από πολλές εταιρείες παρόμοιου μεγέθους με καθετοποίηση παραγωγής και προμήθειας. Αυτές οι συνθήκες δεν υπάρχουν σήμερα και είναι άγνωστο αν και πότε θα υπάρξουν στο μέλλον.

Πρέπει να διατηρηθεί σύστημα εγγυημένων τιμών ΑΠΕ όμως αυτές θα πρέπει να προκύπτουν από κεντρικά οργανωμένους διαγωνισμούς στα πρότυπα της Βραζιλίας και Καλιφόρνιας. Δεν υφίσταται ζήτημα εναρμόνισης με το target model αλλά εναρμόνισης με τις πρόσφατες οδηγί-

ες για τις κρατικές ενισχύσεις. Η εφαρμογή διαγωνιστικών διαδικασιών είναι συμβατή με τις οδηγίες αυτές.

Επιπλέον, δεν πρέπει να αλλάξει ο τρόπος υποβολής προσφορών εφόσον διατηρείται η κεντρική κατανομή μονάδων. Αυτό διασφαλίζει μεγαλύτερη διαφάνεια και υποβοηθά τον ανταγωνισμό. Πακέτα προσφορών θα μπορούν να υποβάλλονται μόνο όταν υπάρξουν συνθήκες επαρκούς καθετοποιημένου ανταγωνισμού, όπως εξηγήθηκε στην απάντηση του ερωτήματος Α1.

Τέλος, η δημιουργία μηχανισμών αγοράς για την εξισορρόπηση στον πραγματικό χρόνο λειτουργίας είναι απαραίτητη. Όμως θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ενάντια στην κατάχρηση δεσποζουσας θέσης γιατί αλλιώς οι νέοι μηχανισμοί θα αποτύχουν σχετικά με την αμοιβή των επικουρικών υπηρεσιών και των εφεδρειών και θα έχουν σοβαρές παρενέργειες για τον ανταγωνισμό.

Β. Γενικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η προοπτική διείσδυσης σημαντικού ποσοστού ΑΠΕ στο σύστημα αποδυναμώνει τις δυνατότητες ανάκτησης του κόστους κεφαλαίου των συμβατικών μονάδων μέσω των παραδοσιακών διμερών συμβάσεων ιδίως των μονάδων που παρέχουν υπηρεσίες ευελιξίας και εφεδρείας στο σύστημα, όπως οι μονάδες φυσικού αερίου. Για την ανάκτηση κόστους δεν θα επαρκέσουν οι μηχανισμοί - αγοράς εξισορρόπησης φορτίου σε πραγματικό χρόνο οι οποίες λόγω των ΑΠΕ θα δίνουν τιμές με σημαντικές διακυμάνσεις. Αυτές επιτείνουν την αβεβαιότητα για τους επενδυτές και ιδιοκτήτες μονάδων σχετικά με την ανάκτηση κόστους κεφαλαίου και θα αποθαρρυνθούν έτσι οι επενδύσεις ή θα αποσυρθούν υφιστάμενες μονάδες, ιδίως φυσικού αερίου. Οι τάσεις αυτές δικαιολογούν την εφαρμογή μηχανισμών αμοιβής διαθεσιμότητας ισχύος με έμφαση όχι μόνο στην επάρκεια ισχύος αλλά και στην παροχή υπηρεσιών ευελιξίας και εφεδρειών. Η οικονομική και ενεργειακή αβεβαιότητα έχει οδηγήσει στην Ευρώπη σε επενδυτική αδράνεια ακόμα και για μονάδες βάσης χωρίς εκπομπές όπως η πυρηνική ενέργεια και οι μονάδες CCS. Έχει προταθεί από διάφορες χώρες η εφαρμογή μηχανισμών αμοιβής κεφαλαίου ή συμβάσεων εγγυημένων τιμών (PPA) και για τις μονάδες αυτές. Η οικονομική σκοπιμότητα όμως είναι αμφισβητήσιμη όπως στην περίπτωση της νέας πυρηνικής μονάδας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Θα πρέπει πρώτα να αντιμετωπιστούν οι αιτίες του φαινομένου αυτού που οφείλονται στην αβεβαιότητα για την οποία θα πρέπει να αρθούν οι παράγοντες που την επιτείνουν. Οι πρόσφατες αποφάσεις για το 2030 συντείνουν στη μείωση των αβεβαιοτήτων αυτών.

Στο πλαίσιο του παραδοσιακού μηχανισμού αμοιβής της διαθεσιμότητας ισχύος όλες οι μονάδες που παρέχουν εγγυημένη ισχύ πρέπει να αμείβονται. Οι ΑΠΕ δεν περιλαμβάνονται αφενός γιατί δεν δίδουν εγγυημένη ισχύ με δυνατότητα κεντρικής κατανομής, αφετέρου γιατί με το σύστημα εγγυημένων τιμών έχουν ήδη αμειφθεί για το κόστος κεφαλαίου.

Η αμοιβή του κόστους κεφαλαίου με κριτήρια την παροχή υπηρεσιών ευελιξίας στο σύστημα είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον στο πλαίσιο της αυξανόμενης διείσδυσης ΑΠΕ. Οι υπηρεσίες ευελιξίας αφορούν τόσο στην δυνατότητα παρακολούθησης των διακυμάνσεων φορτίου σε πολύωρα χρονικά διαστήματα όσο και στη δυνατότητα ταχείας μεταβολής ισχύος κατά τον πραγματικό χρόνο λειτουργίας για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων διακυμάνσεων. Η παραδοσιακή λογική της επάρκειας ισχύος πρέπει να συμπληρωθεί με τις έννοιες της επάρ-

κείας ισχύος ανόδου-καθόδου φορτίου για την οποία θα πρέπει να προβλέπεται χωριστός μηχανισμός αμοιβής κεφαλαίου.

Γ. Κάθε διαγωνισμός ισχύος, τύπου NOME, πρέπει να έχει κατώτερη τιμή εκκίνησης γιατί αλλιώς δεν προστατεύεται η ελάχιστη απαιτούμενη αμοιβή του παραγωγού. Προφανώς η τιμή εκκίνησης πρέπει να καθορίζεται διοικητικά. Τα κριτήρια καθορισμού είναι η ανάκτηση των βασικών και δικαιολογημένων στοιχείων κόστους περιλαμβανομένης ελάχιστης αμοιβής κεφαλαίου καθώς και η επίτευξη αποδοτικότητας και μείωσης κόστους από τον παραγωγό.

Τα προϊόντα που τίθενται σε δημοπρασία τύπου NOME έπρεπε να έχουν τον χαρακτήρα δικαιωμάτων προαίρεσης (options) και όχι χαρακτήρα υποχρεωτικής αγοράς. Η εμπορία των options θα πρέπει να είναι χωρίς περιορισμούς, αλλά η άσκηση του option να υπόκειται σε περιορισμούς ποσοστρώσεων κατά κατηγορία καταναλωτή. Όσα options δεν ασκούνται θα περιέρχονται στη ΔΕΗ.

Τέλος, εφόσον η διοικητικά οριζόμενη τιμή εκκίνησης περιλαμβάνει ελάχιστη αμοιβή κεφαλαίου τότε δεν θα πρέπει να επιβαρύνεται με κόστος ΑΔΙ. Οι λοιπές επιβαρύνσεις είναι μικρές ή είναι επιβεβλημένες όπως σχετικά με ΥΚΩ και ΑΠΕ.

Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Γκαρής Αναστάσιος, Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος

Αναφορικά με τη δυνατότητα επιτυχούς λειτουργίας διμερών συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς, σημειώνεται ότι σε κανένα σημείο της από κοινού μελέτης των ΡΑΕ, ΑΔΜΗΕ και ΛΑΓΗΕ δεν έχει διατυπωθεί η άποψη ότι το υφιστάμενο μοντέλο της υποχρεωτικής κοινοπραξίας θα αντικατασταθεί από το μοντέλο των διμερών συμβάσεων.

Προκειμένου η αναδιοργάνωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας να είναι όσο το δυνατό εναρμονισμένη με τις απαιτήσεις του target model, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των Συμμετεχόντων στα πλαίσια μιας ενωμένης Ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, το μοντέλο της υποχρεωτικής κοινοπραξίας θα αντικατασταθεί από τρεις διαφορετικές αγορές ενέργειας:

- Την προθεσμιακή αγορά (Forward Market) η οποία θα αποτελείται από:
  - προθεσμιακά χρηματιστηριακά προϊόντα (Forwards) με υποχρεωτική φυσική παράδοση, και
  - διμερή συμβόλαια (OTC), εκτός χρηματιστηρίου, μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών.
- Την προ-ημερήσια αγορά (Day-Ahead Market).
- Την ενδο-ημερήσια αγορά (Intra-Day Market).

Προκειμένου να εξασφαλισθεί ρευστότητα (liquidity) τόσο στην προθεσμιακή αγορά όσο και στην προ-ημερήσια αγορά ενέργειας, θα υπάρχει συγκεκριμένη ποσόστωση για προμηθευτές με αυξημένο μερίδιο της αγοράς. Έτσι κάθε τέτοιος Προμηθευτής δε θα μπορεί να κατέχει προθεσμιακά προϊόντα, Forward και OTC, πάνω από το 20%, για παράδειγμα, του συνολικού του χαρτοφυλακίου.

Τέλος, θα υπάρχει, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που έχει παρουσιαστεί από τη προαναφερθείσα μελέτη η οποία έχει τεθεί σε Δημόσια Διαβούλευση, αρκετός χρόνος προσαρμογής και δοκιμών για τους Συμμετέχοντες πριν τεθεί σε ισχύ η νέα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Η μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας είναι ένα από τα πλέον σημαντικά θέματα που απασχολούν την Ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Γι' αυτό και εξετάζεται η πρόταση της σταδιακής μετάβασης της ευθύνης για την πρόβλεψη, την προσφορά και τις αποκλείσεις (imbalances) από τον Διαχειριστή του Συστήματος στους παραγωγούς ΑΠΕ για εγκαταστάσεις άνω των 10MW.

Το υφιστάμενο μοντέλο της υποχρεωτικής κοινοπραξίας περιλαμβάνει τεχνικοοικονομικές προσφορές δεδομένης της συν-βελτιστοποίησης ενέργειας και εφεδρειών του συστήματος αλλά και της βέλτιστης λειτουργίας των μονάδων παραγωγής (unit commitment). Η νέα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι, όπως και οι περισσότερες στην Ευρώπη, αμιγώς οικονομική. Στις Ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας οι τύποι των προσφορών που είναι διαθέσιμοι είναι: α) οι απλές ωριαίες προσφορές σε συνδυασμό με προσφορές τύπου "block" ή β) οι απλές ωριαίες προσφορές σε συνδυασμό με προσφορές τύπου "complex" που υπάρχουν στην Ισπανι-

κή αγορά. Λαμβάνοντας υπόψη τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και τις πιθανές ανάγκες των Συμμετεχόντων της νέας Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η πρότασή μας είναι η υιοθέτηση των προσφορών τύπου “block” με πιθανή συνύπαρξη και των προσφορών τύπου “complex”.

Η ύπαρξη μιας Ενδο-ημερήσιας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αμέσως μετά την προθεσμιακή αγορά και την προ-ημερήσια αγορά ηλεκτρικής ενέργειας είναι απαραίτητη προκειμένου οι Συμμετέχοντες να έχουν τη δυνατότητα της διόρθωσης της θέσης τους, όπως αυτή προκύπτει από τις προηγούμενες αγορές, αλλά και καθώς πλησιάζουμε πιο κοντά στην ημέρα κατανομής κατά την οποία ενδεχομένως αλλάζουν τα πραγματικά δεδομένα (απώλεια μονάδων, μεταβολές φορτίου, μεταβολές ΑΠΕ, κτλ.). Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται δύο επιλογές:

1. Η ύπαρξη πέντε (5) διαφορετικών δημοπρασιών (sessions), δύο (2) πριν και τρεις (3) κατά την ημέρα κατανομής, κατά τα πρότυπα και τους χρόνους της Ιταλικής ενδο-ημερήσιας αγοράς, και
2. Η συνεχής ενδο-ημερήσια αγορά (continuous) στα πρότυπα των υπολοίπων αγορών.

Η αγορά εξισορρόπησης ενέργειας (balancing market) που προτείνεται βασίζεται στη συν-βελτιστοποίηση ενέργειας και εφεδρειών. Πρόκειται ουσιαστικά για μια παραλλαγή του υφιστάμενου μοντέλου της συν-βελτιστοποίησης ενέργειας και εφεδρειών του συστήματος αλλά και της ένταξης των μονάδων παραγωγής, και ως εκ τούτου η μετάβαση σε αυτό θα είναι αρκετά ομαλή για τους Συμμετέχοντες.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Ασλάνογλου Μίλτος, Αντιπρόεδρος

A. Κατά ένα παράδοξο λόγο μέχρι σήμερα έχει δημιουργηθεί η πεποίθηση ό τι ο σχεδιασμός της αγοράς δεν επιτρέπει διμερή συμβόλαια μεταξύ των συμμετεχόντων, ιδίως μεταξύ προμηθευτών και παραγωγών, ή παραγωγών και καταναλωτών. Ποτέ δεν απαγορεύτηκαν διμερή οικονομικά συμβόλαια, ο λόγος που δεν υπήρχε καμία συμφωνία μέχρι σήμερα δεν οφείλεται στο θεσμικό πλαίσιο αλλά στην πραγματική αδυναμία της δομής της αγοράς και την μη προθυμία της κυρίαρχης επιχείρησης να διερευνήσει μια τέτοια περίπτωση, ιδίως λαμβάνοντας υπόψη ότι τα τιμολόγια που πρόσφερε μέχρι σήμερα είχαν επί τοις ουσίαις ή θα έπρεπε να είχαν μορφή διμερούς συμφωνίας.

Είναι πάντως σαφές ότι η αλλαγή αυτή δεν σημαίνει ότι δεν συνεχίζουν να υφίστανται άλλες χρεώσεις που σχετίζονται με την εξισορρόπηση του συστήματος ή την παροχή επικουρικών υπηρεσιών, που όπως και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης μετακυλίνονται από τον Διαχειριστή στην κατανάλωση. Ενδεχομένως να είναι δυνατή αργότερα η κατανομή του κόστους αυτού ανά κατηγορία καταναλωτών ή entities στη βάση «ότι πληρώνει όποιος δημιουργεί το κόστος». Εάν αυτά χρεώνονται ως pass through από τον προμηθευτή προς τον καταναλωτή εμπίπτει στην μεταξύ τους εμπορική συμφωνία.

Στην περίπτωση που με διάφορους τρόπους επιτευχθεί επαρκής ρευστότητα και αναπτυχθούν παράλληλα και άλλοι μηχανισμοί (συμβάσεις διακοψιμότητας) οι διμερείς σχέσεις μπορούν να αποτελέσουν βασικό εργαλείο συναλλαγών μεταξύ των ενδιαφερομένων. Σε κάθε περίπτωση, για την ανάπτυξη διμερών συμβάσεων απαιτείται η δημιουργία άλλων αγορών όπως day ahead ή forwards, ώστε να υπάρχει αξιόπιστο σημείο αναφοράς για την κατάρτιση αυτών των συμβολαίων.

Οι οποίες αναφορές γίνονται σε καθυστερήσεις ενδεχομένως αφορούν την περίοδο προετοιμασίας που χρειάζεται για την ανάπτυξη των διαφόρων συστημάτων, αλλά αυτό δεν μπορεί να αποτελεί λόγος συζήτησης εάν θα προχωρήσουμε ή όχι στην ανάπτυξη των αγορών αυτών.

Τα δεδομένα από το νέο ευρωπαϊκό σχήμα υποστήριξης των ΑΠΕ προβλέπει πέραν διαγωνιστικών διαδικασίας των για την είσοδο των μονάδων, και την ανάληψη ευθύνης για τα imbalances που δημιουργούνται από την λειτουργία των ΑΠΕ. Συνεπώς θα πρέπει η βιομηχανία των ΑΠΕ να οργανωθεί κατάλληλα και να οργανώσει τις κατάλληλες υποδομές για να περιορίσει τα κόστη που μπορούν να προέλθουν από τη διαχείριση των ΑΠΕ.

Το σημαντικότερο σημείο είναι να αποφασίσουμε για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι μονάδες παραγωγής, είτε εντασσόμενες σε ένα κεντρικά ελεγχόμενο σύστημα, ενδεχομένως με την ύπαρξη ενός Market Operator, ο οποίος θα συντονίζει τις αγοροπωλησίες ενέργειας, με όποια προϊόντα συναλλάσσονται (central dispatching), σε ορισμένο θεσμικό πλαίσιο, είτε σε ένα σύστημα που κάθε μονάδα ή παραγωγός είναι εκείνος υπεύθυνος για την εξισορρόπηση των υποσχέσεων που έχει υποβάλλει (self-dispatching). Στην επιλογή του μοντέλου λαμβάνονται υπόψη τα πραγματικά δεδομένα όπως π.χ. το μέγεθος της αγοράς, ο αριθμός των μονάδων και η δυναμική της. Στην Ελλάδα είναι προφανές ότι μονοσήμαντα μπορούμε να πάμε προς την πρώτη επιλογή. Για τις λεπτομέρειες σχετικά με την μορφή των προσφορών κλπ, η τελική

απόφαση θα ληφθεί στην βάση ενός contestability test, όπου θα διερευνηθούν οι δυνατότητες εξάσκησης δύναμης της αγοράς κλπ.

Αναφορικά με τις προτάσεις δόμησης ενδοημερήσιας αγοράς (intra day market) και αγοράς εξισορρόπησης (balancing market), προφανώς και οι δύο μηχανισμοί αγοράς πρέπει να γίνουν ως βασικές αγορές που προβλέπονται στο Target Model.

Β. Η βασική ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί είναι εάν μόνο ενεργειακές αγορές μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του συστήματος. Για την απάντηση σε αυτό το ερώτημα πρέπει να διερευνηθεί εάν ο καταναλωτής και η συμπεριφορά αυτού, μέσω των τιμολογίων που καλείται να πληρώσει, μπορεί να επιτρέψει την ανάκτηση των αναγκαίων κεφαλαίων. Κατά την άποψη μου, σε περιπτώσεις εκτός της μονοπωλιακής οργάνωσης αγοράς, όπου ο μονοπωλητής θα επέβαλε την ενσωμάτωση στα τελικά τιμολόγια του επενδυτικού κόστους, σε ανοιχτές αγορές είναι αδύνατο να εξασφαλιστεί η ανάκτηση αυτή. Ο λόγος είναι ότι η ενέργεια ως προϊόν αναφέρεται σε τελείως διαφορετικό χρονικό πλαίσιο από ότι η αγορά ισχύος. Κατά την άποψη μου είναι οικονομικά αναποτελεσματικό να μη διαχωρίζονται οι δύο αγορές, ενέργειας και ισχύος, ιδίως όσον αφορά την κατανομή του κόστους της αγοράς ισχύος. Η διακριτή πληρωμή αναφέρεται αφενός για την ενέργεια ως το αγαθό που αγοράζει ο καταναλωτής για την (χρονικά μυωπική) κατανάλωσή του, ενώ τα προϊόντα ισχύος αγοράζονται εν είδει ασφάλειας, ότι θα μπορεί οποιαδήποτε στιγμή στο μέλλον να μπορεί να προμηθευτεί απρόσκοπτα την ενέργεια που καταναλώνει.

Περαιτέρω, σε μικρές σε μέγεθος αγορές, όπου η είσοδος κάθε νέας μονάδας επηρεάζει σημαντικά τη λειτουργία του συστήματος, λόγω του σχετικού μεγέθους της στην αγορά, η ύπαρξη αγοράς ισχύος μπορεί να βοηθήσει ώστε να υπάρχουν ομαλότεροι επενδυτικοί κύκλοι, μειώνοντας το επιχειρηματικό ρίσκο που εν τέλει μεταφέρεται στον καταναλωτή.

Προφανώς, σε περιπτώσεις αγορών με εμφανείς ασυμμετρίες και δυνατότητες άσκησης δύναμης της αγοράς, το οποίο εν μέρει επεξηγεί και τα missing money problems, η αγορά ισχύος μπορεί να δράσει και ως μηχανισμός περιορισμού της δύναμης αυτής.

Όπως αναφέρεται και στην πρόταση της ΡΑΕ, δικαιούχοι και συμμετέχοντες σε μία αγορά ισχύος πρέπει να είναι όσοι μπορούν να προσφέρουν σε σταθερή βάση ισχύ, λαμβάνοντας υπόψη και τη διαθεσιμότητα καυσίμου, υπό τους τεχνικούς όρους που η ισχύς ζητείται.

Οι μεταβολές στην λειτουργία του συστήματος, ιδίως λόγω της μαζικής εισόδου ΑΠΕ στο σύστημα, έκανε πλέον απολύτως εμφανή για τη διαπραγμάτευση προϊόντων, όπως η ευελιξία, που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του συστήματος.

Γ. Σχετικά με τις δημοπρασίες ΝΟΜΕ, σε κάθε περίπτωση η τιμή εκκίνησης που θα τεθεί πρέπει να ανταποκρίνεται στην οικονομική αξία του δημοπρατούμενου προϊόντος, που θα διαμορφώνονταν σε συνθήκες πραγματικά ανταγωνιστικής αγοράς. Τα όποια rents θα μπορούσαν να υπάρχουν θα διαμορφώνοντας στη διαδικασία της δημοπρασίας, αναλόγως της εκτίμησης που έχουν οι προμηθευτές, και για τη δυνατότητά τους να ανταγωνιστούν τόσο της ΔΕΗ, όσο και

μεταξύ τους, εφόσον όλοι οι προμηθευτές θα έχουν πρόσβαση στα προϊόντα αυτά.

Η επιλογή για μια διαδικασία δημοπρασίας σε αντιδιαστολή με καθορισμό τιμής βασίζεται στο γεγονός ότι στην παρούσα φάση, και με το επίπεδο που πληροφόρησης που υπάρχει ως προς τα οικονομικά μεγέθη, είναι ασφαλέστερο να εκτιμηθεί η τιμή εκκίνησης σε σχέση με τον ρυθμιστικό καθορισμό της τιμής.

Η επανα-πώληση προϊόντος στην παρούσα αρχική φάση προκύπτει εκ του γεγονότος ότι δεν είναι δυνατή η ανάπτυξη εναλλακτικών χαρτοφυλακίων πελατών από τρίτους προμηθευτές ώστε να μπορούν να συνδυαστούν καταναλωτές με διαφορετικά προφίλ. Συνεπώς, στην αρχή του μέτρου έχει νόημα η επανα-πώληση προϊόντος, με τρόπο όμως που να αντικατοπτρίζει ανάλογο αποτέλεσμα με την τιμολόγηση που θα έκανε συνετός προμηθευτής, εάν όντως κατείχε αντιπροσωπευτικό μίγμα πελατών.

Τέλος, προφανώς η τιμή του προϊόντος αναφέρεται σε κόστος ενέργειας και μόνο. Τα υπόλοιπα στοιχεία της αγοράς συνεχίζουν να υφίστανται και καλύπτουν πραγματικά κόστη, που προκαλούνται και από τη συμμετοχή καταναλωτών που τυχόν θα καταναλώσουν πελάτες προμηθευτών που θα κάνουν χρήση των προϊόντων αυτών.

Ελληνικός Σύνδεσμος Εμπόρων και Προμηθευτών Ηλεκτρικής Ενέργειας Αθανασιάδης Κωνσταντίνος, Πρόεδρος Δ.Σ.

A. Το «υποχρεωτικό pool» αποτελεί μία λύση σε όσες αγορές υπάρχει παραγωγός με δεσπόμενη θέση ώστε να δημιουργηθεί η απαραίτητη ρευστότητα. Στην ελληνική αγορά όπου η ΔΕΗ κατείχε το μονοπώλιο τόσο της παραγωγής όσο και της προμήθειας, η εφαρμογή του «υποχρεωτικού pool» ήταν μονόδρομος, από τη στιγμή που δεν επιλέχθηκε το μοντέλο απελευθέρωσης της Ιταλίας (δηλ. το σπάσιμο της Enel). Σήμερα, η ΔΕΗ παραμένει να διαθέτει μονοπώλιο στην παραγωγή χαμηλού κόστους (λιγνιτικά και υδροηλεκτρικά) και ταυτόχρονα κατέχει μία, εν τη πράξη, μονοπωλιακή θέση στην προμήθεια. Η κατάσταση αυτή συνεχίζει να αποτελεί εμπόδιο για την πλήρη κατάργηση του «υποχρεωτικού pool» και τη μετάβαση σε μία αγορά διμερών συμβολαίων.

Εφόσον αυτές οι συνθήκες διαφοροποιηθούν σημαντικά, τότε η υλοποίηση των διμερών συμβολαίων θα είναι εφικτή, προσφέροντας πολλαπλά οφέλη στην ελληνική αγορά. Το βασικότερο είναι ότι θα δοθεί η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να συνάπτουν μακροχρόνιες συμβάσεις σε τιμές που θα ορίζονται βάσει των κοινών εκτιμήσεων. Αυτό θα βοηθήσει το μακροχρόνιο σχεδιασμό τόσο των παραγωγών όσο και των προμηθευτών, μειώνοντας το ρίσκο και δίνοντας τη δυνατότητα στους προμηθευτές να προσφέρουν καλύτερες τιμές και υπηρεσίες στους τελικούς καταναλωτές. Επιπροσθέτως, εφόσον υλοποιηθεί μία οργανωμένη αγορά διμερών συμβολαίων με ικανοποιητικό βαθμό ρευστότητας, η Ελλάδα θα μπορούσε να αποτελέσει το *reference price* για όλη τη νοτιοανατολική Ευρώπη, αυξάνοντας την σημαντικότητα της Ελληνικής αγοράς και συνεισφέροντας στην ανάπτυξή της.

Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης είναι μακρύ διότι πρέπει να αλλάξει η ελληνική αγορά ώστε να είναι επιτυχής η υλοποίηση μίας αγοράς διμερών συμβολαίων. Το κόστος δεν είναι μεγάλο, αν συσχετιστεί με τα οφέλη και τα έσοδα που μπορεί να δημιουργήσει.

Σταδιακά η ελληνική αγορά θα πρέπει να ακολουθήσει *τα βήματα που γίνονται σε πιο ανεπτυγμένες αγορές* με μεγάλο βαθμό διείσδυσης ΑΠΕ, όπου η τιμή αποζημίωσης καθορίζεται από την αγορά.

Η διαφοροποίηση σε επίπεδο προσφορών και ο βαθμός που αυτές συνδέονται μεταξύ τους αφορά κυρίως τις παραγωγικές μονάδες λόγω των τεχνικών περιορισμών που υφίστανται. Από πλευράς εμπορίας και προμήθειας, όπως και στις υπόλοιπες αγορές, οι προσφορές θα πρέπει να είναι απλές ωριαίες για το Day Ahead.

B. Η ΕΕ ορίζει ότι κάθε χώρα πρέπει να εξετάσει αν υπάρχει έλλειψη ισχύος (*missing capacity*) ή έλλειψη χρημάτων (*missing money*). Δηλαδή αν μία χώρα δε διαθέτει ικανή εγκατεστημένη ισχύ που να της παρέχει την απαραίτητη ασφάλεια εφοδιασμού ή αν οι εγκατεστημένες μονάδες καλύπτουν μεν τις απαιτήσεις εφοδιασμού αλλά δε μπορούν να καλύψουν τα κόστη τους από τη χονδρεμπορική αγορά. Στην Ελλάδα η εγκατεστημένη ισχύς προσφέρει ασφάλεια εφοδιασμού, αλλά υπάρχουν μονάδες οι οποίες δεν καλύπτουν τα κόστη τους από τη χονδρεμπορική αγορά, δηλαδή έχουμε *missing money*. Επομένως, χρειαζόμαστε ένα μηχανισμό που θα αποζημιώνει

μόνο την ισχύ που έχουμε ανάγκη και στο βαθμό που αυτή δεν καλύπτει τα κόστη της από τη χονδρεμπορική αγορά ή άλλους μηχανισμούς/ αγορές.

ΑΔΙ θα πρέπει να λαμβάνουν όλες οι τεχνολογίες οι οποίες συνεισφέρουν στην παροχή ασφάλειας *εφοδιασμού βάσει των κανόνων του ENTSO-E και δε μπορούν να καλύψουν τα κόστη τους από τη χονδρεμπορική αγορά και άλλους μηχανισμούς ή αγορές.*

Η ευελιξία αποτελεί όντως μία υπηρεσία που προσφέρεται από μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και είναι απαραίτητη για την κάλυψη της ζήτησης και για την ευστάθεια του συστήματος. Ο ΑΔΜΗΕ θα πρέπει να προσδιορίσει ποια είναι τα τεχνικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν οι μονάδες και όσες από αυτές τα διαθέτουν θα πρέπει να αποζημιωθούν για τις προσφερόμενες υπηρεσίες μέσω ενός μηχανισμού διαφορετικού από τα ΑΔΙ.

Γ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΡΑΕ υποχρεώνει η ΔΕΗ να προσφέρει μέρος της παραγόμενης ενέργειας από λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή, κρίνουμε ότι θα πρέπει να υπάρχει μία ελάχιστη τιμή εκκίνησης η οποία θα είναι διοικητικά οριζόμενη. Το ύψος της τιμής αυτής θα πρέπει να συνάδει με το σταθμισμένο μεταβλητό κόστος παραγωγής της προσφερόμενης ενέργειας.

Από τη στιγμή που η προτεινόμενη μεθοδολογία της ΡΑΕ συνδέει άμεσα και «δεσμεύει» την ενέργεια που αποκτά ένας προμηθευτής με τα χαρακτηριστικά του portfolio του (ΥΤ, ΜΤ, ΧΤ) και δε δίνει το δικαίωμα κατά την «ημερήσια» ζώνη να γίνεται χρήση από διαφορετική κατηγορία από αυτή για την οποία αποκτήθηκε αρχικά, κρίνεται απαραίτητο να υφίσταται μηχανισμός αποζημίωσης των προμηθευτών. Η υφιστάμενη πρόταση της ΡΑΕ κρίνεται ως ικανοποιητική καθώς αποζημιώνει τους προμηθευτές σε μία εύλογη τιμή.

Εφόσον έχουν υλοποιηθεί τα προγραμματιζόμενα μέτρα αναδιοργάνωσης της αγοράς και έχει ολοκληρωθεί η ιδιωτικοποίηση της «μικρής ΔΕΗ», τότε δε θα πρέπει να υπάρξει κάποιο πρόβλημα. Σε αντίθετη περίπτωση, η ΡΑΕ θα πρέπει να επεκτείνει την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου.

Σύνδεσμος Παραγωγών Ενέργειας με Φωτοβολταϊκά Λουμάκης Στυλιανός, Πρόεδρος Δ.Σ.

A. Απαραίτητη προϋπόθεση για μία ευσταθή αγορά διμερών συμβολαίων ηλεκτρικής ενέργειας είναι το βάθος και η ρευστότητα της. Το βάθος αφορά την ύπαρξη επαρκούς αριθμού παικτών και από τις δύο πλευρές, δηλαδή τόσο των υποψήφιων καταναλωτών (προσδιοριστικά ας τους ονομάσουμε επιλέγοντες πελάτες) όσο και από την πλευρά της Προμήθειας. Προς το παρόν στην Ελλάδα υφίσταται βάθος μόνο στην μία πλευρά της αγοράς δηλαδή σε αυτήν των υποψήφιων επιλεγόντων πελατών, η οποία διακαώς ζητάει ασφάλεια και ανταγωνιστικότητα στην ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνει ή που πρόκειται να καταναλώσει εφ' όσον η συζήτηση αφορά διμερή συμβόλαια. Δυστυχώς στην άλλη πλευρά, δηλαδή αυτήν της Προμήθειας, το στοίχημα για ύπαρξη επαρκούς αριθμού εναλλακτικών και αξιόπιστων παρόχων ηλεκτρισμού παραμένει ανοικτό.

Η ρευστότητα της αγοράς αφορά στην ύπαρξη επαρκούς ζήτησης σε όλες τις ζώνες κατανάλωσης αλλά και προφίλ πελατών, ούτως ώστε κατόπιν της ύπαρξης των διμερών συμβολαίων να μην «στεγνώσει» από συναλλαγές το παραμένον σε λειτουργία pool. Η ύπαρξη οργανωμένου και ευσταθούς pool είναι εξόχως σημαντική, αφού αποτελεί κεντρικό σημείο σε πραγματικό χρόνο, όπου οι τάσεις και εξελίξεις στην προσφορά και την ζήτηση ηλεκτρισμού αποτυπώνονται, δημοσιοποιούνται, σταθμίζονται και απαντώνται. Pool χωρίς επαρκή αριθμό συναλλαγών θα καταλήξει χειραγωγούμενο και νευρικό και εν συνεχεία θα διαβρώσει και την αγορά των διμερών συμβολαίων, η οποία θα αντλεί τάσεις/αξίες από αυτό.

Καταληκτικά λοιπόν δεν τίθεται θέμα αντικατάστασης ή κατάργησης του υποχρεωτικού pool από διμερή συμβόλαια, αλλά μόνον συμπληρωματική πλαισίωση του, ούτως ώστε επιλέγοντες πελάτες που αντιμετωπίζουν πραγματικά οξύμενο διεθνή ανταγωνισμό να δύνανται να ενισχύσουν μέσω αυτών σε κάποιο ποσοστό την ανταγωνιστικότητα τους. Όπως ελέγχθη, η ύπαρξη pool είναι αυτή που θα τροφοδοτεί τους πάντες με «ζωντανή» εικόνα για τα τεκταινόμενα σε πραγματικό χρόνο στην εγχώρια αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και πολύ περισσότερο στην επί ξηρού ακμής ισορροπία της προσφοράς με την ζήτηση.

Ως προς το κόστος και το μακρύ χρονοδιάγραμμα, αυτό δεν αφορά μόνο την ανάπτυξη αγοράς διμερών συμβολαίων αλλά και τον εμπλουτισμό του pool με προσθεσιακή και ενδομερήσια αγορά. Είναι προφανές ότι ο μετασχηματισμός της αγοράς στην κατεύθυνση του Target Model θα επιφέρει ποικίλα κόστη τα οποία νομοτελειακά θα μετακυλιστούν στα τιμολόγια. Οφείλει ωστόσο να ειπωθεί πως η εφαρμογή του Target Model δεν επιτάσσει κατ' ανάγκην την δημιουργία μίας ακόμη εταιρείας στην χονδρική, αυτής δηλαδή του Power Exchange και όλων των κοστολογικών επιβαρύνσεων που αυτή θα επιφέρει (αμοιβές νέων διοικητικών συμβουλίων, πρόσθετων υπαλλήλων, κτιρίων, γραφείων κλπ.). Είναι προφανές ότι οι λειτουργίες των πρόσθετων αγορών των διμερών συμβολαίων, των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης και της ενδομερήσιας αγοράς μπορούν κάλλιστα να τρέξουν εντός των τειχών του υφιστάμενου ΛΑ-ΓΗΕ με σημαντική εξοικονόμηση. Άλλωστε η μετά το 2011 ανάπτυξη πολλαπλών εταιρειών στην θέση του άλλοτε ΔΕΣΜΗΕ, πέραν της οικονομικής επιβάρυνσης που επέφερε, δημιούργησε και πλείστες λειτουργικές αστάθειες στην αγορά οι οποίες ακόμη δεν έχουν ομαλοποιηθεί (π.χ. απουσία ενιαίων κανόνων διασφάλισης απαιτήσεων για τα οφειλόμενα από την Προμήθεια).

Η τελική μείωση συνεπώς των τιμών μέσω του αυξημένου ανταγωνισμού που προϋποθέτει το Target Model οπωσδήποτε δεν είναι δεδομένη και θα εξαρτηθεί από τις επιλογές που θα γίνουν στο πλαίσιο της εφαρμογής.

Η περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ οπωσδήποτε διέρχεται μέσα από τον ανασχηματισμό του μοντέλου αποζημίωσης των νέων κάθε φορά έργων. Το Τέλος ΕΤΜΕΑΡ ως εργαλείο εξυπηρέτησης του Ειδικού Λογαριασμού ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ) παρουσιάζει εκ γενετής σχεδιαστικό πρόβλημα και δεν μπορεί να λειτουργήσει σε μεγάλες διεισδύσεις ΑΠΕ ακόμη και μετά την κατάργηση του Μηχανισμού Ανάκτησης Μεταβλητού Κόστους (ΜΑΜΚ) και του Κανόνα του 30%. Οι αυξανόμενες διεισδύσεις ΑΠΕ ειδικά πάνω από ένα επίπεδο, μειώνουν-μηδενίζουν λογιστικά τις χονδρεμπορικές τιμές ρεύματος (κανιβαλισμός τιμών χονδρικής αποκαλείται διεθνώς ή merit order effect) εκτοξεύοντας έτσι στρεβλά ολόενα και υψηλότερα το ΕΤΜΕΑΡ που καλείται να καλύψει την διαφορά για την αποζημίωση των ΑΠΕ, χωρίς όμως ισόποσα να μειώνεται η χρέωση στον καταναλωτή για την συμβατική ηλεκτροπαραγωγή που αποφεύχθηκε (ανταγωνιστικό σκέλος λογαριασμών) λόγω των ΑΠΕ. Έτσι λ.χ. και για να γίνει πιο γλαφυρά αντιληπτό το πρόβλημα, σε ώρες κατανομής ΑΠΕ 100% θα προέκυπταν μηδενικές χονδρεμπορικές τιμές για την συμβατική ενέργεια ακόμη και υπό συνθήκες θέσπισης του ελάχιστου εσόδου του Μεσοσταθμικού Μεταβλητού Κόστους Συμβατικών Θερμικών Μονάδων (ΜΜΚΣΘΜ ν. 4152/2013) και συνεπώς θα προέκυπτε εκ νέου ανάγκη για υψηλό στρεβλό ΕΤΜΕΑΡ, ενώ ταυτόχρονα στους λογαριασμούς ρεύματος των καταναλωτών θα συνέχιζε να χρεώνεται κανονικά το ανταγωνιστικό σκέλος ρεύματος χωρίς προϊόντικό όμως αντίκρισμα (ρεύμα από συμβατικές πηγές) αλλά με μόνο προορισμό την επιδότηση της Προμήθειας. Αλλά ακόμη και αν το ανταγωνιστικό σκέλος των λογαριασμών μειωνόταν, η δυσφήμιση των ΑΠΕ και η λάθος εικόνα από το στρεβλό υπερτιμημένο ΕΤΜΕΑΡ παραμένει (αφού δεν αφαιρείται η μείωση των χονδρεμπορικών τιμών που προκαλούν λόγω του merit order effect), συκοφαντώντας έτσι τις ΑΠΕ στα μάτια των καταναλωτών. Το σχεδιαστικό αυτό πρόβλημα είναι απολύτως γνωστό στην Κομισιόν, η οποία δια εκπροσώπων της παραδέχεται πως επί του παρόντος δυστυχώς δεν υφίσταται λύση.

Το επιπλέον παράδοξο στις ανωτέρω συνθήκες (100% ΑΠΕ) θα ήταν η συνέχιση του χαρακτηρισμού του πραγματικού κόστους του ρεύματος ως Τέλους (ΕΤΜΕΑΡ) ή πολύ χειρότερα Φόρου (εκκρεμεί δίκη στο ΣτΕ περί αυτού κατόπιν προσφυγής μεγάλου καταναλωτή). Με άλλα λόγια ενώ δια των ΑΠΕ θα καταργούσαμε τις συμβατικές πηγές, θα αυξάναμε ρυθμιζόμενα συνεχώς το ΕΤΜΕΑΡ, το οποίο και θα σήκωνε εν τέλει όλο το βάρος της χονδρεμπορικής αγοράς. Δηλαδή όλη η χονδρεμπορική αγορά θα κατέληγε σε Φόρο, κάτι που είναι ακραία παράδοξο!. Το ηλεκτρικό ρεύμα είναι σε κάθε περίπτωση ενιαίο, ομογενές και αδιαίρετο μίγμα από συμβατικές ή ΑΠΕ πηγές αναλόγως τις ανάγκες και την διαθεσιμότητα μονάδων και η συνέχιση του λογιστικού διαχωρισμού του κόστους παραγωγής του μέσω χωριστού Ειδικού Τέλους ΑΠΕ δεν οδηγεί απολύτως πουθενά και πολύ περισσότερο δεν οδηγεί σε μέλλον με υψηλή διείσδυση ΑΠΕ, που υποτίθεται πως όλοι στην ΕΕ θέλουμε.

Σε φυσικούς όρους ηλεκτρικό ρεύμα σημαίνει κίνηση των ίδιων ηλεκτρονίων του σύρματος δικτύου και την κίνηση (ώθηση) αυτή κάθε στιγμή από κοινού και αδιαίρετα την επιτυγχάνουν όλες οι συμμετέχουσες κάθε φορά πηγές (συμβατικές και ΑΠΕ) προφανώς με ποικίλο αντίτιμο. Υπό το φως της φυσικής αυτής έννοιας της ηλεκτροπαραγωγής αλλά και των προβλημάτων του κανιβαλισμού των χονδρεμπορικών τιμών που πραγματικά υφίσταται και αναγνωρίζεται από την Κομισιόν ως, προς το παρόν τουλάχιστον ως άλυτο, η έννοια του χωριστού Τέλους ΑΠΕ ή

πολύ χειρότερα του Φόρου υπέρ ΑΠΕ δεν έχει καμία απολύτως λογική. Εκ της περιγραφής ανωτέρω της φύσης του ηλεκτρισμού καθίσταται άλλωστε σαφές πως ουδείς μπορεί να αποστεί της ΑΠΕ διάστασης της παρεχόμενης στο δίκτυο ενέργειας, συνεπώς η έννοια του Φόρου, δηλαδή ότι πληρώνει κάποιος κάτι χωρίς άμεσα να το καταναλώνει, είναι παντελώς ασύμβατη.

Μέσω του Target Model δύναται να αδρανοποιηθεί εν μέρει το πρόβλημα και συγκεκριμένα για τα νέα κάθε φορά έργα ΑΠΕ άνω των 10 MW που θα εντάσσονται απευθείας στην αγορά, οπότε μέσω προσφορών κατανομής θα συνδιαμορφώνουν την χονδρεμπορική τιμή (OTΣ) και δεν θα την απομειώνουν τεχνητά (κανιβαλισμός τιμών χονδρικής). Αυτό είναι θετικό, όμως δεν καλύπτει το σύνολο των νέων έργων ΑΠΕ που πρόκειται να ενταχθούν στον δρόμο προς ακόμη υψηλότερες διεισδύσεις ανανεώσιμων, αφού σημαντικός όγκος νέων έργων αναμένεται να συνεχίσει να απευθύνεται στο φάσμα ισχύος μέχρι τα 10 MW. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο πως το πρόβλημα αυτό δεν επιλύεται ούτε από το feed in premium μοντέλο, ούτε από τους ανταγωνιστικούς σε όρους αποζημίωσης διαγωνισμούς-δημοπρατήσεις (auctions) νέας ισχύος ΑΠΕ όπως προβλέπουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Κομισιόν, ούτε και από κανένα άλλο μοντέλο όπως στήριξη μέσω ποσοτώσεων, πράσινων πιστοποιητικών κλπ.

Περίπτωση αποφυγής του αδιεξόδου αυτού (κανιβαλισμού τιμών χονδρικής) αποτελεί το μοντέλο λειτουργίας της Σουηδίας όπου η χρέωση της ηλεκτρικής ενέργειας από την Προμήθεια στους καταναλωτές αφορά μία ενιαία τιμή και όχι δύο διαφορετικά και ασταθή τμήματα όπως στην χώρα μας (δηλαδή χωριστά ανταγωνιστικό σκέλος και χωριστά το ETMEAP). Στην Σουηδία για την στήριξη των ΑΠΕ εφαρμόζεται το μοντέλο των Πράσινων Πιστοποιητικών, δηλαδή η Προμήθεια υποχρεώνεται να αγοράζει διαγωνιστικά βάσει ρυθμιζόμενων ποσοτώσεων τις εγγυήσεις προέλευσης των παραγωγών ΑΠΕ, μηχανισμός που αποτελεί τον τρόπο της εκεί πρόσθετης υποστήριξης τους. Το κόστος αυτό ωστόσο δεν το χρεώνει η Προμήθεια χωριστά μέσω ειδικού Τέλους (π.χ. ETMEAP) στους καταναλωτές, αλλά το ενσωματώνει στην μοναδιαία προς αυτούς ανταγωνιστική χρέωση ρεύματος. Έτσι ο κανιβαλισμός της χονδρεμπορικής τιμής λόγω διείσδυσης ΑΠΕ που και εκεί αντίστοιχα υφίσταται, δεν επηρεάζει τον καταναλωτή ούτε και συκοφαντεί τις ΑΠΕ. Η Προμήθεια δηλαδή αυτό που ως συμβατικό κόστος γλυτώνει μέσω του κανιβαλισμού χονδρικών τιμών, το χρησιμοποιεί για να αντισταθμίσει το κόστος της στήριξης των ΑΠΕ, δηλαδή της πρόσθετης αποζημίωσης μέσω των Πράσινων Πιστοποιητικών που αποπληρώνει.

Κατ' αντιστοιχία με το παράδειγμα της Σουηδίας, στη χώρα μας θα μπορούσε το αναλογούν ETMEAP δυναμικά (δηλαδή ανά περίοδο κατανομής) να υπολογίζεται-εκκαθαρίζεται από τον Διαχειριστή, να χρεώνεται ταυτόχρονα στους Προμηθευτές για την ενέργεια που αντλούν (παράλληλα δηλαδή με την συμβατική) και εν συνεχεία οι Προμηθευτές, κάνοντας τους δικούς τους επιχειρηματικούς υπολογισμούς, να διαρθρώνουν τον τιμοκατάλογο τους ενιαία ανά KWh προς τον καταναλωτή, που θα περιλαμβάνει δηλαδή ενιαία το μίγμα συμβατικών και ΑΠΕ.

Σε ότι αφορά καθ' εαυτές τις αποζημιώσεις των νέων κάθε φορά έργων ΑΠΕ, οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ είναι σαφείς και δεσμευτικές. Για τα μεγάλα νέα έργα το σύστημα ταρίφας εγκαταλείπεται, αφού η ωρίμανση της τεχνολογίας, η διασύνδεση τους στο σύστημα (ΥΤ) και οι οικονομίες κλίμακας επιτρέπουν την ένταξη τους απευθείας στην χονδρεμπορική αγορά αμβλύνοντας έτσι παράλληλα και το πρόβλημα του merit order effect. Για τα μεσαία νέα έργα ΑΠΕ η αποζημίωση, αν και όχι απευθείας από την αγορά, θα πρέπει να αντανakλά πλήρως ανταγωνιστικές διαδικασίες και όχι ρυθμιζόμενες ταρίφες. Η κατηγοριοποίηση στις κατευθυντήριες

γραμμές της ΕΕ είναι ορθώς παραμετροποιημένη με βάση την τεχνολογία και το μέγεθος των κάθε φορά νέων εγκαταστάσεων. Ταρίφες μπορούν να συνεχίσουν να δίνονται μόνο σε μικρά νέα έργα, αφού εκεί το κόστος εγκατάστασης είναι υψηλότερο και δεν υπάρχουν δυνατότητες ενεργού διαχείρισης.

Β. Η ύπαρξη εθνικού μηχανισμού διαθεσιμότητας ισχύος επί της αρχής αφορά την ανάγκη του συστήματος να δίδει στους επενδυτές μιας χώρας τα κατάλληλα σήματα για το κατά πόσον σε αυτήν τα προσεχή χρόνια αναμένεται έλλειψη ή πλεόνασμα ηλεκτροπαραγωγικής ισχύος, προσελκύνοντας ή μη έτσι επενδύσεις νέων εγκαταστάσεων. Τεχνικά η κινητροδότηση / αποτροπή αυτή για νέες επενδύσεις ηλεκτροπαραγωγής γίνεται μέσω του μηχανισμού των Αποδεικτικών Διαθεσιμότητας Ισχύος (ΑΔΙ), τα οποία υπό ανταγωνιστικές συνθήκες αγοράς διαμορφώνονται σε τιμή ελεύθερα μέσω δημοπρασιών που εκτελεί ο Διαχειριστής. Στις δημοπρασίες αυτές αγοραστής των ΑΔΙ που εκδίδουν οι Παραγωγοί δεν είναι ο Διαχειριστής αλλά οι Προμηθευτές, οι οποίοι με στόχο να εξασφαλίσουν επάρκεια ισχύος για το χαρτοφυλάκιο πελατών τους σπεύδουν διαγωνιστικά να κλείσουν με το χαμηλότερο δυνατό κόστος τις θέσεις τους. Έτσι αν σε μια αγορά υφίσταται υπερεπάρκεια εγκατεστημένης ισχύος, η αξία των ΑΔΙ πέφτει έως και μηδενίζεται οπότε η χώρα ορθά αποτρέπει τις νέες επενδύσεις. Αντίθετα αν εμφανίζονται συνθήκες έλλειψης ισχύος, τα ΑΔΙ ακριβαίνουν και οι επενδύσεις σε νέα ηλεκτροπαραγωγική δυναμικότητα καθίστανται ελκυστικότερες. Προφανώς σε μία επαρκώς διασυνδεδεμένη με άλλες χώρες αγορά, η αύξηση της τιμής των ΑΔΙ για προσέλκυση νέων επενδύσεων περιορίζεται και από το διαθέσιμο για εισαγωγές δυναμικό και βεβαίως το κόστος του. Σε κάθε περίπτωση υπό συνθήκες πραγματικής αγοράς η αξία των ΑΔΙ δεν καθορίζεται ρυθμιστικά και οπωσδήποτε δεν μπορεί να αποτελεί το κύριο τακτικό έσοδο των Παραγωγών. Όταν μάλιστα καταλήξει να συμβαίνει αυτό μέσω του παρατεταμένου διοικητικού καθορισμού των ΑΔΙ, αφενός χάνεται η σηματοδότηση για νέες ή μη επενδύσεις στην ηλεκτροπαραγωγή και αφετέρου αναφύονται παράπλευρες στρεβλώσεις στην καθ' εαυτού χονδρεμπορική αγορά, αφού οι παραγωγοί από εκεί δύνανται να μην σπεύδουν πλέον να αντλήσουν το κύριο κομμάτι των εσόδων-κερδών τους (πάνω δηλαδή από το μεταβλητό τους κόστος).

Με την σειρά τους οι Προμηθευτές με στόχο τον περιορισμό του κόστους αγορών για ΑΔΙ (υφίσταται σε γενικές γραμμές η θεώρηση πως δεν τεκμηριώνεται πλέον, οικονομικά αλλά και περιβαλλοντικά, λόγος να αναπτύσσεται συνεχώς η θερμική ισχύς του συστήματος μόνο και μόνο για να απαντά περιστασιακές και ιδιαίτερα ακριβές αιχμές μακριά από τα συνήθη επίπεδα ζήτησης, αυξάνοντας έτσι δραματικά την τυπική απόκλιση φορτίου αλλά και κόστους για το σύστημα), μπορούν για την κάλυψη των θέσεων ισχύος τους να αποτείνονται σε επιλεγμένους μεγάλους πελάτες τους (με σύνδεση στην ΥΤ) για περιορισμό της ζήτησης τους (συνάπτουν συμβόλαια) σε προαναγγελλόμενα διαστήματα αιχμής και βέβαια στην βάση παροχής κινήτρου εκπτώσεων διαβαθμισμένων σε MW περικοπής, που όμως ως κόστος θα είναι μικρότερο των ΑΔΙ που εναλλακτικά θα υποχρεούνταν να αγοράσουν από τους Παραγωγούς. Υπό αυτούς τους όρους διαμορφώνεται η ανταγωνιστική αγορά της λεγόμενης «Διακοψιμότητας», η οποία αποτελεί την άλλη όψη του ιδίου «νομίσματος» που αφορούν και τα ΑΔΙ και που αποκαλείται ασφάλεια εφοδιασμού.

Συνεπώς, σε κάθε περίπτωση προκύπτει πως υπό συνθήκες ελεύθερης αγοράς με επαρκή και αξιόπιστο αριθμό παικτών στην παραγωγή αλλά εξίσου και στην Προμήθεια, τα ΑΔΙ αλλά και η

Διακοψιμότητα ως από κοινού εργαλεία αποδοτικής διαχείρισης της ασφάλειας εφοδιασμού οφείλουν να διαμορφώνονται ελεύθερα (όχι ρυθμιζόμενα) μέσω ενιαίων και ανταγωνιστικών δημοπρασιών, κατανέμοντας έτσι μεταξύ τους, τους κοινούς πόρους που τα αφορούν.

Η εγκατεστημένη φωτοβολταϊκή ισχύς στο διασυνδεδεμένο σύστημα της χώρας παρουσιάζει χαρακτηριστικά σταθερότητας και οπωσδήποτε προβλεψιμότητας εγχύσεων.

Συνοπτικά, λειτουργεί σε συγκεκριμένο, σταθερό και απολύτως γνωστό χρονικό φάσμα ωρών (ώρες ημέρας), το οποίο σε όρους φορτίου συστήματος μέχρι και το 2010 περιλάμβανε και την μεσημεριανή επαχθή αιχμή, την οποία και έχει έκτοτε επωφελώς για το σύστημα σταδιακά εξαφανίσει. Οι μεσημεριανές άλλοτε αιχμές αυτές είχαν επανειλημμένα ενεργοποιήσει καταστάσεις «συναγερμού» για τον Διαχειριστή και μάλιστα με σημαντικό κόστος, αφού στην υπερυψηλή Οριακή Τιμή Συστήματος της αιχμής (ρυθμιζόμενα συγκρατούμενη έως και 150 ευρώ/MWh) αποζημιωνόταν το σύνολο της συμμετέχουσας κατανεμόμενης ενέργειας και όχι μόνο η αιχμιακή μονάδα. Συνεπώς το ανηγμένο κόστος αποζημίωσης των πρόσθετων MWh κάλυψης των μεσημεριανών αιχμών ήταν πολλαπλάσιο της ΟΤΣ.

Βρίσκεται διάσπαρτα εγκατεστημένη στην χώρα εξασφαλίζοντας έτσι στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση αρνητικών καιρικών συνθηκών ειδικά στις κρίσιμες για αυτήν περιόδους χαμηλής παραγωγής (χειμερινοί μήνες). Κατά τους θερινούς μάλιστα μήνες η υπόσταση της είναι επιπλέον απόλυτα προβλέψιμη.

Σύμφωνα με το Κείμενο Εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Επάρκεια ισχύος στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας-κατευθύνσεις σχετικά με τη δημόσια παρέμβαση» [SWD(2013) 438 final/5.11.2013] αναφέρεται πως «...σημαντικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπ όψη κατά τον σχεδιασμό ενός ΜΔΕΙ (Μηχανισμός Διασφάλισης επαρκούς Ισχύος) είναι μεταξύ άλλων α) η τεχνολογική ουδετερότητα, β) η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου...». Στο ίδιο πλαίσιο επίσης προβλέπεται πως η διαθεσιμότητα ισχύος για συμμετοχή στον ΜΔΕΙ οφείλει να είναι ισότιμη και χωρίς διακρίσεις μεταξύ των εναλλακτικών τεχνολογιών.

Με βάση τα ανωτέρω τα Φ/Β θα μπορούσαν να συμμετέχουν στον ΜΔΕΙ και στα νέα ΑΔΙ που αυτός θα περιλαμβάνει, σε κατάλληλο κλάσμα της εγκατεστημένης ισχύος τους σύμφωνα με τον μέσο συντελεστή φόρτισης τους ανά μήνα όπως δημοσιεύει ο Λειτουργός της Αγοράς. Το ποσό που θα προκύψει από την απονομή ΑΔΙ στην μεσοσταθμικά συμμετέχουσα Φ/Β ισχύ θα πιστώνεται στον Ειδικό Λογαριασμό ΑΠΕ και δεν θα αποδίδεται στους υπό Feed-in-Tariff λειτουργούντες σταθμούς, αφού εκ της Κοινοτικής νομοθεσίας το FIT αποτελεί την ολική πλήρη αποζημίωση των εν λόγω παραγωγών δίχως άλλα σκέλη.

Η ρύθμιση ωστόσο αυτή θα αποτελέσει βήμα για την ορθολογικότερη με όρους αγοράς ενσωμάτωση των όποιων νέων στο εξής Φ/Β σταθμών αναπτυχθούν, αφού σύμφωνα με το ισχύον από καιρό νομικό πλαίσιο το σύστημα FIT καταργείται για τα νέα Φ/Β έργα που θα τεθούν σε λειτουργία από 1/1/15 και αντικαθίσταται από αποζημίωση με βάση την ΟΤΣ. Επιπλέον οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ επιτάσσουν για τα νέα κάθε φορά έργα και αναλόγως του μεγέθους τους ενσωμάτωση στο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς.

Στην ίδια βάση και για τις υπόλοιπες ΑΠΕ αναλογεί να πιστώνονται ΑΔΙ (με βάση την μέση

φόρτιση) στον Ειδικό Λογαριασμό ΑΠΕ για υφιστάμενα και λειτουργούντα με FIT έργα και απευθείας πλέον στους παραγωγούς για τα νέα κάθε φορά έργα που θα λειτουργούν υπό συνθήκες αγοράς και όχι ταρίφας.

Υπό συνθήκες σημαντικής διείσδυσης ΑΠΕ (όπως ήδη διανύουμε) η έννοια της ευελιξίας (ειδικά σε επίπεδο ωρών πέραν της τριτεύουσας εφεδρείας) εφάπτεται με αυτήν της επάρκειας. Για την ακρίβεια, η αμειβόμενη από τον ΜΔΕΙ επάρκεια οφείλει σε σημαντικό βαθμό ταυτόχρονα να ενσωματώνει χαρακτηριστικά ευελιξίας, ώστε να απαντάται η ανάγκη διακύμανσης της παραγωγής στην βάση βεβαίως κατάλληλης πρόγνωσης – διαχείρισης (Διακοψιμότητα) της ζήτησης αλλά και μετεωρολογικής πρόγνωσης-μοντελοποίησης της συμμετοχής των ΑΠΕ. Συνεπώς, δεν προκύπτει ευθαρσώς πως πρόκειται για πρόσθετο πυλώνα αλλά μάλλον για ενιαία απαίτηση, η οποία ωστόσο οφείλει διακριτά να αποζημιώνεται όταν παρέχεται. Όπως μάλιστα ελέχθη νωρίτερα, η ευελιξία αυτή πρέπει να αποζημιώνεται ανταγωνιστικά ως προς την επιλογή της Διακοψιμότητας, η οποία μπορεί να επιφέρει ισοδύναμο εξισορροπητικό αποτέλεσμα.

Γ. Το πρώτο που πρέπει να ειπωθεί σχετικά με τις δημοπρασίες ΝΟΜΕ, είναι πως σε καμία περίπτωση η τιμή εκκίνησης δεν μπορεί να είναι κάτω του κόστους παραγωγής. Είναι πολύ καλύτερα μέσω ειδικού τιμολογίου προς την ενεργοβόρο βιομηχανία η ίδια η ΔΕΗ να παράσχει στα πλαίσια της εμπορικής της πολιτικής συντεταγμένα επιπλέον ανταγωνιστικές χρεώσεις σε επιλεγμένους βάση προφίλ κατανάλωσης πελάτες, παρά μέσω του ΝΟΜΕ να γενικευθεί αδιάκριτα και χωρίς στόχευση η επιδότηση της Προμήθειας και των καταναλωτών εν συνεχεία με προσφορά ισχύος κάτω του κόστους. Αυτό θα διαλύσει κάθε κρίκο της χονδρεμπορικής αγοράς αφού έχει αποδειχθεί πως μέσω της καθετοποίησης των επιχειρήσεων τα ελλείμματα εκχωρούνται μονίμως προς αδύναμους τρίτους (για παράδειγμα σήμερα οι πόροι του ΕΤΜΕΑΡ ταμειακά εξυπηρετούν πλείστες άλλες ανάγκες που αφήνει ακάλυπτες η ανεισπραξιμότητα λογαριασμών, μέχρι να αποδοθούν καθυστερημένα και όχι χρονικά συμμέτρως εν συγκρίσει με τα ποσά ΗΕΠ των συμβατικών προς τους ηλεκτροπαραγωγούς ΑΠΕ). Συνεπώς, η ρυθμιζόμενη τιμή εκκίνησης θα πρέπει να αντανakλά οπωσδήποτε το κόστος παραγωγής.

Ως προς το ποιο κόστος θα είναι αυτό, δηλαδή το μεταβλητό ή το πλήρες, η αλήθεια είναι μάλλον στην μέση. Το μεταβλητό κόστος των μονάδων παραγωγής όπως ορίζεται στον Κώδικα δεν περιλαμβάνει το κόστος διοικητικής λειτουργίας των μονάδων, δηλαδή της μισθοδοσίας του προσωπικού που εργάζεται και λειτουργεί τον σταθμό. Είναι λοιπόν προφανές πως εφ' όσον μέρος ή ολόκληρη η ισχύς του σταθμού δημοπρατείται και προσφέρεται σε ανταγωνιστική εταιρεία Προμήθειας, το κόστος του προσωπικού επίσης αναλογικά θα πρέπει να την βαραίνει. Διαφορετικά θα επιβαρύνεται υπέρμετρα ο δότης για να επιδοτεί τον λήπτη του ενεργειακού πακέτου. Το ίδιο αφορά και στο κόστος δαπανών συντήρησης παγίου χαρακτήρα, οι οποίες επίσης καθίστανται απαραίτητες ένεκα της λειτουργίας και φθοράς του σταθμού. Όσοι λοιπόν μέσω του ΝΟΜΕ απολαμβάνουν ενέργεια από τον σταθμό, πρέπει να συμμετέχουν και στο κόστος συντήρησης του.

Η ρύθμιση αυτή είναι στην σωστή κατεύθυνση, άλλως ελλοχεύει ο κίνδυνος να ευτελιστεί το ΝΟΜΕ σε εργαλείο trading και άντλησης εύκολου χρήματος μέσω απλής και μονολιθικής επιστροφής της δημοπρατηθείσας σε τρίτους φθηνής λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής ισχύος. Ωστόσο, το πλαφόν του +20% από την τιμή της αρχικής αγοράς μοιάζει υψηλό, δεδομένων των

ποσών που οι δημοπρασίες αφορούν και του κόστους για τους καταναλωτές (εκεί νομοτελειακά μετακυλίνουν όλα) που θα συνεπάγεται το περιθώριο κέρδους αυτό. Επιπλέον, θα πρέπει να τοποθετηθεί και ένα corridor επιπλέον μείωσης της προσαύξησης αυτής, στοχεύοντας έτσι σταδιακά στο να μην έχει κίνητρο ο Προμηθευτής να μεταπωλεί πίσω την αποκτηθείσα με δημοπρασία ενέργεια, αλλά να εργάζεται προς την κατεύθυνση της επέκτασης του πελατολογίου του και της διάθεσης όλων των ποσοτήτων ενέργειας που απέσπασε μέσω του ΝΟΜΕ εκεί.

HELLENIC ENERGY
REGULATION
INSTITUTE

